

Luceafărul

de dimineață

Apare cu sprijinul Primăriei sectorului 2 București, primar Neculai Onțanu

SALA DE
LECTURĂ

Localitate:

DEVA

2
LUCEAFARUL

Săptămânal de cultură al Uniunii Scriitorilor din România

Nr. 32 (904), Miercuri, 14 octombrie 2009, 16 pagini. Preț: 3 lei

HORIA DAMIAN
Lola, 1942

**Hertha Müller,
laureată a
Premiului Nobel
pentru literatură**

CONSTANTIN NOVAC:

**Oamenii lui
Saitafernes**

ADRIAN G. ROMILA:

**Povești
deocheate**

PAUL GABEIEL-SANDU:

**Limbajul
mirosurilor**

ANA-MARIA NISTOR:

**Am văzut
și români**

CONSTANTIN STAN:

**Apostolii lui
Lucescu jr.**

DINTRE SUTE DE CATARGE:

**Debut:
Sorin Tunaru**

În numărul viitor:

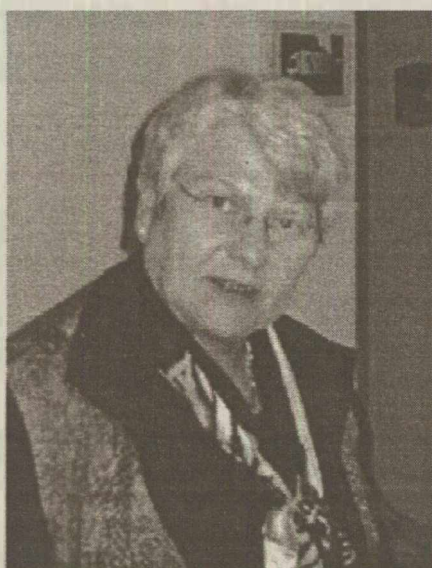
Radu ALDULESCU: Degeaba!
(Mărturii tulburătoare 1989-2009)

1120-2101

Hertha MÜLLER, laureată a Premiului Nobel pentru literatură

Uniunea Scriitorilor din România a luat cunoștință cu bucurie de faptul că Premiul Nobel pentru literatură pe anul 2009 a fost atribuit scriitoarei Hertha Müller. Scriitoarea germană s-a născut în România și a creat la începutul carierei sale literare în țara noastră, iar talentul său, răsplătit acum cu înalta distincție a Premiului Nobel, s-a manifestat în grupul scriitorilor germani din România care a constituit, alături de „Generația 80” a scriitorilor români, o mișcare estetică înnoitoare, radicală în literatura română și s-a distins printr-o atitudine morală verticală, de protest împotriva dictaturii comuniste. Hertha Müller s-a remarcat ca scriitoare în România și a fost apreciată de colegii săi de generație germani, ca și de cei români drept autoarea unor opere valoroase și de un deosebit curaj civic. Hertha Müller a părăsit România, asemeni multor intelectuali germani, ca urma-

re a persecuțiilor îndreptate împotriva lor de regimul naționalist-comunist al lui Ceaușescu, și a valorificat literar anii petrecuți în această țară în care, în afară de privațiuni și cenzură, a

cunoscut și acte de solidaritate intelectuală, curaj civic și creație autentică. Conferirea Premiului Nobel scriitoarei Hertha Müller este o recunoaștere a calității înalte a scrisului său precum și a implicării sale, în România, ca și în Germania, în afirmarea decisă a valorilor autentice ale democrației și libertății, a europenismului. Hertha Müller este o scriitoare europeană a secolelor XX și XXI care a reușit să cuprindă în opera ei, scrisă și în țara de origine, cele mai pregnante trăsături ale unei lumi în transformare de la opresiune și dictatură la demnitate și democrație. Prin faptul că Hertha Müller primește în acest an Premiul Nobel, garanția acestei transformări capătă o nouă recunoaștere, fapt de natură să bucure intelectualii din întreaga Europă Unită și, desigur, pe cei din România, ca parte a acestei Europe.

Revista revistelor

O REDACȚIE SUB TEROARE CU UN ȘEF ÎN CORZI

Nume multe și diverse, lume bună în paginile ultimului număr (9/septembrie 2009) al mensualului piteștean **Argeș**: Nichita Danilov, Șerban Foartă, Luca Pițu, Dan Culcer, Liviu Ioan Stoiciu, Dumitru Ungureanu, Mircea Handoca, Leo Butnaru, Mircea Bârsilă și alții. Segmentul forte – publicistica culturală: comentarii, eseuri, note de lectură, interviu, anchetă, memorialistică, restituiri, reportaj, jurnal. Foarte avar însă este spațiul alocat creației literare propriuzise: doar două poeme semnate de Adrian Suci și Florin Silișteanu, proză sau teatru deloc. E adevărat, **Argeș** se recomandă pe frontispiciu drept „revistă de cultură”, dar, orișicât...

Un interviu solid, cuprinzător și incitant realizează redactorul șef al publicației, Dumitru Augustin Doman, cu poetul, prozatorul și oficialul U.S.R. Gabriel Chifu din a cărui recentă carte *Fragmente din năstrușnica istorie a lumii...* sunt reproduse câteva episoade.

Cu o luciditate când ușor amăruie, când rafinat ludică, Gabriel Chifu își radiografiază distant, echilibrat și deloc egolatră (uneori, chiar dimpotrivă...) traiectoria literară de la origini până în prezent cu sușurile și coborâșurile, cu bucuriile și insatisfacțiile inerente, mereu sincer și obiectiv cu sine și cu ceilalți, nicio dată vanitos, dar orgolios adesea, ca orice scriitor autentic. Întru totul admirabil și exemplar codul de conduită publică al autorului de literatură Gabriel Chifu în raporturile sale cu cititorii și cu critica. Dacă ar fi înșușit și de alții, viața literară din România ar fi mai salubră și mai frumoasă.

Foarte judicioase considerațiile sale privitoare la morfologia U.S.R. văzută din interior, pertinente punctările dedicate problemelor cu care se confruntă în prezent instituția și de o stringentă actualitate apelul la solidaritate și rațiune adresat membrilor comunității sciitoricești acum, în preajma importantului eveniment al alegerilor programate în luna viitoare.

Un interviu de ținută al revistei **Argeș**. Pentru „o redacție sub teroare” (prietenii știu de ce!), condusă de un redactor șef „în corzi” nu e rău deloc...

Excelent în formă și îngrijorător în fond articolul Cum am devenit specialist semnat de Vintilă Mihăilescu în numărul de săptămâna trecută al revistei **Dilema veche**. Spicuiesc câteva fraze:

„Dumneavoastră, ca specialist, ce ne puteți spune despre...? Nu mă întrebați «specialist în ce?», căci nu aș putea să vă (mai) răspund. [...] Era o vreme când chiar eram specialist, adică pur și simplu un profesionist într-un anumit domeniu, știind binișor câteva lucruri, puține, dar suficient de clare. [...] Din momentul în care am devenit directorul MTR, iar acesta a început să aibă o vizibilitate poate chiar excesivă, am devenit tot mai mult o «persoană publică». [...] Și ca persoană publică am devenit, public, și «specialist», iar gestionarii acestui spațiu public mă întreabă tot mai mult ce părere am eu, ca specialist, despre probleme de interes public tot mai departate de specialitatea mea. [...] În societatea noastră regula jocului public s-a inversat: nu specialiștii care au de spus ceva de interes public

devin persoane publice, ci persoanele publice sunt promovate ca specialiști care știu totul despre problemele considerate de interes public. Nu *specialistul* în antropologie a fost solicitat să se exprime în spațiul public când și cât e cazul, ci *directorul* a devenit specialist în de toate, chemat să se exprime public, indiferent dacă e cazul sau nu. [...] Specialistul care nu-i expert public nu-i expert destul, iar expertul public care nu-i specialist în toate nu-i expert destul. [...] Mai mult decât atât însă: personajul «expertului public» a devenit de acum un ideal social de urmat, un model clar de reușită. Și, ca atare, greu de evitat. Studenții visează deja de pe băncile facultăților să devină astfel de «experti», nu «simpli» profesioniști, specialiști ai lucrului bine făcut într-un domeniu sau altul. Iar publicul zăpeză agasat imediat ce aude o frază cu mai mult de subiect, predicat și interjecție. De fapt, profesionalismul este perceput tot mai mult ca un simplu ifos de intelectual frustrat”.

Cine are urechi de auzit să audă. Dar are cineva? (G.N.)

Calendar

- 14.10.1929 - Nicolae Gheran
- 15.10.1945 - Doina Grăsoiu
- 16.10.1924 - Lidia Bote
- 17.10.1930 - Felicia Marinca
- 17.10.1962 - Mariana Cap-Bun
- 18.10.1928 - Ștefan Mihăilescu
- 18.10.1933 - Coman Șova
- 18.10.1936 - Ion Aramă
- 18.10.1938 - C. Stănescu
- 18.10.1943 - Elisabeta Novac
- 19.10.1935 - Aurelian Chivu
- 20.10.1930 - Ioan Grigorescu
- 20.10.1933 - Ion Bălu

Luceafărul

de dimineață

Revistă de cultură
a Uniunii Scriitorilor din România
Editor: Asociația
LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ

Apare cu sprijinul

Str. Dimbovita nr. 59-61

Telefon: 0372.118.300

Fax: 0372.118.330

Director: DAN CRISTEA

Responsabil de redacție: GELU NEGREA

Redacția:

HORIA GÂRBEA

BOGDAN GHIU

SORIN LAVRIC

IOLANDA MALAMEN

STELIAN TĂBĂRAȘ

Colegiu editorial:

RADU F. ALEXANDRU

GABRIEL CHIFU

LIVIU CIOCĂRLIE

TRAIAN T. COȘOVEI

MIHAI ȘORA

CORNEL UNGUREANU

Art director: GELU IORDACHE

Administrație, difuzare: EUGEN CRIȘAN

Tipărit la CROMOMAN

Revista LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ

este membră a Asociației Revistelor,

Imprimeriilor și Editurilor Literare (A.R.I.E.L.)

Adresa redacției: Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1

Tel: (021)-312.96.93; Tel./Fax: (021)-212.79.83

e-mail: luceafaruldeminieata@gmail.com

www.revistalucafarul.ro

Banca Română de Dezvoltare -

Sucursala Victoria, București

Cont Lei: RO29BRDE445SV36784884450

Cont Euro: RO25BRDE445SV36784964450

ISSN 2065-7536

Autorii care doresc să fie recenzați în paginile LUCEAFĂRULUI DE DIMINEAȚĂ sunt rugați să expedieze cărțile pe adresa redacției: Calea Victoriei nr. 133, București, sector 1

IMPORTANT! Colaboratorii ne pot trimite materiale doar în format electronic și culese cu semne diacritice!

Reguli generale de corespondență cu redacția:

Manuscrisele nesolicitate și nepublicate nu se înapoiază.

Textele trimise către rubrica **Poșta redacției** vor purta pe plic mențiunea respectivă.

DIFUZARE

Revista LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ poate fi găsită la librăria de la Muzeul Literaturii.

De asemenea, se pot face abonamente prin Poșta Română; număr de catalog: 19379

Conform prevederilor Statutului, Uniunea Scriitorilor din România nu răspunde pentru politica editorială a publicației și nici pentru conținutul materialelor publicate.

Revista LUCEAFĂRUL DE DIMINEAȚĂ promovează diversitatea de opinii, iar responsabilitatea afirmațiilor cuprinse în paginile sale aparține autorilor articolelor.

SEBASTIAN, LENIN ȘI MARTA PETREU

GELU NEGREA

Mihail Sebastian recidivează spectaculos în ceea ce poate fi considerată o constantă a traiectoriei sale literare: în aceste zile, el învolutează din nou apele spațiului public românesc așa cum o mai făcuse în 1934 cu romanul *De două mii de ani*, prefătat scandalos de magistrul său din acea vreme, Nae Ionescu, și în 1996 cu ocazia apariției postume a celebrului *Jurnal 1935-1944*. Momentul 2009 al acestei suite de evenimente zgometoase îl reprezintă studiul Martei Petreu *Diavolul și ucenicul său*: Nae Ionescu-Mihail Sebastian care a strânit reacții polemic-temperamentale în mediile intelectuale și în cele mai importante dintre publicațiile noastre culturale: *România literară* a găzduit un foileton în vreo patru episoade, *Ideii în dialog* altul (în doar două), *Luceafărul de dimineață* câteva luări de poziție deloc consensuale etc. Majoritatea comentariilor sunt de tip reactiv, empatizând intens cu Sebastian a cărui publicistică politică din paginile *Cuvântului/1934* este inocentată în exces, ca răspuns, presupun, la excesivitatea acuzațiilor de extremism („moderat”, ce-i drept...), de antiparlamentarism, antidemocratism și antieuropeanism aduse autorului de cercetătoarea clujeană în cartea sa.

Nodul care leagă – direct sau indirect, peste timp și mode uvedenrode – cele trei repere ale biobibliografiei lui Mihail Sebastian este, în chip evident, *Jurnalul* considerat, la ora astrală a restituirii sale publice, o surpriză de proporții, o revelație, o mărturie cu valoare documentară inestimabilă sau chiar mult mai mult decât atât: un text emblematic, în măsură să redimensioneze statura literară a scriitorului.

Habent sua fata libelli, proclama în secolul al doilea al erei creștine Terentianus Maurus, un precursor aproximativ al lingviștilor din zilele noastre. Într-adevăr, cărțile au – toate laolaltă și fiecare în parte – un destin al lor, bizar și enigmatic, adesea, imprezibil de cele mai multe ori, cu amănunțite meandre, cu suișuri și coborâșuri guvernate de rațiuni și mecanisme obscure, inefabile. Dar nu numai cărțile, ci și autorii au destinul lor, la fel de greu predictibil, misterios și contradictoriu fără motivații aparente, nu o dată, sau cu rațiuni secrete, care transcend nepăsătoare logica intestină a fenomenologiei literare propriu-zise.

În această ordine de întâmplări, cazul Mihail Sebastian reprezintă, fără îndoială, un exemplu sugestiv și edificator: resurecția aproape violentă a acestuia în spațiul actualității culturale românești a atins proporții uimitoare, cu toate că la originea fenomenului au stat, primordial, considerente extraliterare – conjunctural-ideologice, mai precis. Ce s-a întâmplat, de fapt?

La mai bine de o jumătate de veac de la trecerea în neființă a autorului, Editura Humanitas a publicat pentru prima oară un voluminos (peste 550 de pagini) *Jurnal* al celui cunoscut, până atunci, ca romancier, dramaturg, critic și teoretician literar, membru al grupului de intelectuali interbelici a căror strălucită afirmare s-a coagulat în jurul anilor '29-'33: Mircea Eliade, Emil Cioran, Eugene Ionesco, Petre Țuțea, Constantin Noica, Nae Ionescu. *Jurnalul* cuprinde intervalul 12 februarie 1935 – 31 decembrie 1944, iar apariția lui s-a constituit într-un veritabil eveniment, ale cărui ecouri nu s-au stins încă nici acum, după treisprezece ani. *Jurnalul* a reconfigurat intempestiv relieful operei lui Mihail Sebastian, fiind declarat, într-un entuziasm nu foarte bine controlat, capodopera scriitorului și chiar un titlu de referință al literaturii române din cel mai fertil secol al existenței sale, al douăzecile.

În același timp însă, majoritatea covârșitoare a comentariilor dedicate cărții nu viza în primul rând, așa cum ar fi fost firesc în atare împrejurări, calitățile intrinsec-literare ale textului, ci dimensiunea sa ideologică, volumul fiind receptat ca o substanțială contribuție românească la dosarul european al Holocaustului, ca o importantă mărturie-document asupra unei perioade tulburi a istoriei naționale din care n-au lipsit impulsurile antisemite, devierile spre ortodoxismul legionaroid, simpatiile regretabile pentru național-socialismul teuton ce va glisa ulterior în fascism și hitlerism etc. Faptul că, în mediile intelectuale de pe continent chestiunea evreiască, privită diacronic, dar și în termeni de actualitate imediată, deținea (și deține, încă) un loc important pe agenda dezbaterii publice a generat la București un val de semi-isterie sincronistă, având ca punct de plecare și principal cal de bătaie *Jurnalul* lui Mihail Sebastian. Numele autorului a apărut în reviste și ziare, a fost auzit

la radio și în talk-showuri TV cu o frecvență și o încrâncenare remarcabile. S-au înregistrat și întâmplări aberante: în urma unei conferințe intitulată *Sebastian mon frere*, Gabriel Liiceanu a fost taxat de antisemit. Și nu numai el...

Paradoxul ar fi că, în acest concert public dezlănțuit, nu creația literară a lui Sebastian a reprezentat partitura forte. Dimpotrivă, așa putea pentru ca să zic: *Jurnalul* a făcut vid în jurul său și a estompat până la cvasianihilare orice referire la literatura de ficțiune a celui căruia îi plăcea să se considere „un romancier care scrie și critică, nu un critic care scrie și romane”. Sebastian a devenit peste noapte autorul unei singure cărți, dar mai cu seamă un izvor infailibil de adevăruri gingașe despre timpul și contemporanii săi mai mult sau mai puțin vinovați de persecuțiile la care a fost supus, el parvenind de fiecare dată în ipostaza de victimă inocentă și, *ipso facto*, credibilă fără rezerve – lucru care, la un moment dat, s-a întors împotriva-i. Dar s-o luăm pe rând...

Legătura *Jurnalului* cu *De două mii de ani* și, implicit, cu pandantul său *Cum am devenit huligan* este rectilinie și manifestă: în cele mai interesante și tulburătoare pasaje ale confesiunii ce acoperă doi lustri din viața lui Sebastian regăsim toată încrângătura fierbinte de confruntări, evenimente, întâmplări și reflecții care coagulează deja literar în textura mai curând eistică decât epică a romanului. Așternute pe hârtie ulterior (cel puțin în parte), ele justifică și argumentează factologic starea de neliniște tensionată și de fatalism etnic care îl domină pe protagonistul cărții, un *alter ego* transparent al autorului. Filația rezultă limpede dintr-un interviu acordat de Sebastian lui Camil Baltazar în publicația *Reporter* din iunie 1934: „*De două mii de ani este și un roman, dar este mai ales altceva, un lucru atât de intim, încât astăzi, la apariția cărții, mă întreb cu spaimă dacă n-am trădat prea multe lucruri dintr-o experiență pe care mă mândream multă vreme s-o ascund sub un surâs (...)*”.

*Am rămas mereu evreu, fără simulare, fără echivoc. Dar am crezut și cred că e posibil, evreu fiind, să iubesci cultura românească și să crezi în cadrul ei. Această convingere nu mergea însă până la idolă, căci am știut totdeauna că existența mea va trebui plătită cu suferință. Am plătit, deci, și voi mai plăti. Între timp, însă, fără revoltă și fără iluzii, mi-am spus că ciudata mea situație (ca să nu spun dramă...) merită să fie privită cu luciditate și, pe cât posibil, înțeleasă. E ceea ce am încercat să fac în *De două mii de ani*”.*

Partea cea mai izbutită a romanului este lungul, dramatic eseu-confesiune în care protagonistul narațiunii dezbate eterna, dar și etern-ineluctabila problemă a destinului iudaic pecetluit de blestemul trădării și uciderii lui Isus care îi condamnă pretutindeni pe evrei la un veșnic statut de *outsideri*, și asta în pofida tentativelor disperate de a-și găsi un loc al lor pe pământ sau de a se integra într-o structură etatistă preexistentă. Este convingerea tragică la care ajunge, în urma unui examen de conștiință răscolitor prin luciditate și patetism eroul acestui roman care impresionează ca document de psihologie etnică și ca pagină de literatură autentică, dar și Sebastian însuși în *Jurnal*. Dacă acesta din urmă – *nota bene*: „netransfigurat literar”, cum îl califică în Prefață chiar autorii restituirii, Gabriela Omăt și Leon Volovici – este sau nu superior, artistic vorbind, lui *De două mii de ani* rămâne de discutat. Eu, unul, nu m-aș grăbi să răspund afirmativ.

Dar există și chestiuni mai sensibile în această

poveste (și ajungem astfel la posibila relație a *Jurnalului* cu cartea Martei Petreu *Diavolul și ucenicul său*). De exemplu: cât de adevărată (vreau să spun: integral-adevărată) este imaginea asupra propriei persoane pe care paginile confesive ale lui Sebastian le livrează cititorului?

Pornesc de la un fapt: din *Jurnal* lipsește în mod evident începutul. Textul debutează cu însemnarea din 12 februarie 1935, ora 10 seara: „*Radioul e deschis la Praga. Am ascultat un concert în G-dur de J.S. Bach, pentru trompetă, oboi, cembal și orchestră*”. Nu găsiți că e cam abrupt? În Mențiuni asupra ediției, Gabriela Omăt vorbește despre o scrisoare a fratelui lui Mihail Sebastian, Benu, adresată unui prieten în care este semnalată „*pierderea a câtorva pagini*” din caietele scriitorului în timpul „*deturului necesar în Israel*”. Și editoarea adaugă: „*Benu Sebastian nu dă nici un indiciu asupra locului afectat de pierderea acelor – câte? – pagini. (Personal, după tonalitatea de notație în curs, deci lipsa de «incipit» a filei din 12 februarie 1935, înclin a situa aici lacuna). Din prima tinerețe Sebastian a scris jurnal aproape continuu, atent la protocolul textului, căruia-i punctează întreruperile mai lungi și reluările. Mi se pare plauzibilă începerea notelor din acest caiet cel puțin în ianuarie 1935*”. Într-adevăr, aceasta-i una dintre întrebări: câte pagini au dispărut? Recte, de când datează potențiala versiune integrală a însemnărilor? Cuprindeau ele și anii anteriori – 1934, cu deosebire, cel în care Marta Petreu descoperă cele mai multe și mai grave derapaje ideologice în activitatea gazetărească desfășurată de Sebastian la *Cuvântul* lui Nae Ionescu? Și cum ar modifica (dacă ar modifica, firește) profilul moral angelic al lui Mihail Sebastian paginile pierdute (de cine?) sau, de ce nu?, eliminate (de cine?)? Nu mai vorbesc despre faptul că și finalul *Jurnalului* naște semne de întrebare similare. În ultimele sale file aflăm că scriitorul cochetează (pentru scurt timp, ă drept) cu redacția ziarului *România liberă* a cărui orientare procomunistă se cunoaște. La fel, în însemnarea din 1 septembrie 1944 găsim acea stupefiantă, prin cinismul său, justificare (ba, mai mult: aprobare) a actelor de vandalism și agresiune comise în București de soldații Armatei Roșii („*Mi se par normale. Chiar juste. Nu e drept ca România să scape prea ușor. La urma urmelor, Bucureștiul ăsta îmbelșugat, nepăsător, frivol e o provocare pentru o armată care vine dintr-o țară pustiită*”). De ce s-a oprit brusc din scrierea *Jurnalului* Sebastian cu aproape o jumătate de an înaintea accidentului fatal? Dar s-a oprit, într-adevăr? Iar dacă nu, cum sunau ultimele sale consemnări?

În acest stadiu al recuperării caietelor-manuscris este dificil de dat un răspuns cu grad ridicat de certitudine. Întrebările însă rămân, oricât ar fi ele de brutale, de incomode și de insidioase. Pentru că – ne place sau nu, ne oripilează ori doar ne surprind neplăcut – articolele scose la lumină de Marta Petreu există, poartă în clar semnătura autorului lor și sunt de natură să legitimeze verdictele defavorabile formulate în *Diavolul și ucenicul său*. Chiar și vehemența acestora își găsește o explicație: excesul de suferință și imaculare cu care l-a aureolat pe Sebastian cohorta de admiratori necondiționați, coroborat cu diabolizarea, implicită sau explicită, în paginile *Jurnalului* a unor Mircea Eliade, Camil Petrescu și nu numai naște, de regulă, în spiritele polemice (și Marta Petreu este un astfel de spirit) reacții adverse, judecăți aspre și impulsuri sangvinar-justițiar disproporționate, dar, la urma urmei, de înțeles în ordine umană. Între o evaluare nedreaptă, poate, și tentativele de ocultare pudibondă a căderii în păcat sau doar a pasagerelor rătăcirii ideologice ale unui scriitor, fie el și de raftul al doilea, mai periculoasă și mai contrproductivă mi se pare a doua soluție. Din această perspectivă, violența apărării cu orice preț a purității lui Sebastian prin aneantizarea ieșirilor sale publice condamnabile și aruncarea în derizoriu și circumstanțial a vasalității de cuget și simțire în raporturile cu Nae Ionescu mi se par a divulga bizare remanente ale tezelor leniniste privind preluarea critică a moștenirii culturale sau a operei unui autor, și anume exclusiv a părților lor „pozitive”.

Diavolul și ucenicul său nu este un ataractic expozeu academic, ci o carte umorală, dictată câteodată de nervii și inima autoarei, cu imanentele avantaje și dezavantaje incluse în acest tip de ecuație intelectuală.

Amintiri virile despre Valentin Tașcu

FELIX NICOLAU

Acum câțiva ani, Marius Marian Șolea a produs un volum de poezii nemapomenit, se intitula **Graiul vostru, viziunea țăranelui din Gorj asupra lumii** și era plin de umor, de nostalgie și de regionalisme fabuloase. Ceva între Marin Sorescu și Liviu Ioan Stoiciu.

În 2008, poetul a recidivat cu volumul **Liber** la Editura Vinea. Eu unul rămân fan al cărții anterioare. Cel de acum este complet

diferit: limbă literară, ton uscat, sobru, de parcă ai citi un tratat istoric de-al lui Tacitus. Poetul se detașează atât de fosta lui imagine de bard al satului gorjean, cât și de tendințele actuale ale poeziei tinere. Scriitura aceasta limpidă, geometrică aproape, este o înlănțuire de maxime și de termeni abstracți. Versurile sunt aliniate pe pagină cu ochii închiși. Lumea exterioară nu contează. Scriitorul a încetat să mai vadă, să mai fie curios. Filtrează amintiri prin obsesiile și credințele lui. Copertele întâia și a patra închid o lume autarhică, cristalină și foarte puțin flexibilă. Pe prima, poetul, îmbrăcat oficial, în nuanțe cafenii, vine spre cititor de-a lungul unui trotuar încadrat de o vegetație autumnală. Pantofii săi urmăresc fără abatere dunga galbenă ce marchează banda pentru biciclete. La fel de fără abatere se îndepărtează autorul de cititor pe coperta a patra. O intrare și o ieșire rectilini, fără compromisuri, așa se vrea mesajul întregii cărți. Arta este o rostire sărbătorească a adevărului, dar nimic mai mult. Atunci? De unde orgoliul de a produce beletristică?

Există un avertisment în debutul volumului, care pune serios pe gânduri: „această carte nu conține un cuvânt licențios”. Și asta, cu toate că erotismul nu este deloc absent. Poezia din **Liber** are valoare mai ales ca lirică demi-religioasă și sapiențială. E foarte ciudată teologia scriitorului – orto-doxă

până la un anumit punct, adică frumusețea feminină! Pe care încearcă îndârjit s-o integreze în dimensiunea lui paradisiacă. E uluitor cât de disperat încearcă să-și înmoaie rigurile acest om atât de neînduplecat în intransigența lui!

Conștient că versurile sale ar putea părea „conceptuale și prețios afirmate”, poetul se distanțează, încăpățânat, de omenire: „Eu sunt revoluția pentru transparența soarelui/ viorana pe care o văd vindecându-se în lumina dinăuntru”. În timpuri ale artei minimaliste, el așază totul în ecuații maxime: „mă aplec înaintea poporului meu,/ așa cum statuile milenare se apleacă înaintea timpului”. Ar putea părea extrem de hazardată o asemenea atitudine, care-i stătea bine lui Petre Țuțea, la un tânăr care n-a făcut niciun an de pușcărie politică. Dar Marius Șolea se vrea o conștiință civică: de asta a dat fuga să lupte pe frontul din Transnistria, încă liceean fiind, de asta s-a bătut cu corupția dintr-un minister. În numele unei misiuni cu care l-au însărcinat parcă țăraniul lui gorjeni. Încă puțin și o să ajungă la „retragerea în mut” a lui Aurel Pantea. Austeritatea poeziei este un gest de protest în conformitate cu principiile scriitorului: „e atâta comunicare acum, încât mi-e teamă de cuvânt și de tăcere”.

Și totuși, există o fisură interioară: „femeia râde între mai multe mângâieri incerte/ numai Dumnezeu așteaptă cuminte între foarte mulți oameni”. Poezia este vehiculul trăirilor frivole („Pentru toate lucrurile care nu se pot spune banal, există poezia”), dar și al amărăciunilor („înainte, bătrânii ieșeau pe la porți/ să vadă ce se mai întâmplă pe lume.../ acum, noi punem mereu pământ peste ei,/ ca nu cumva să afle ce facem”).

Depășit este poporanismul vituperant al lui Goga. Acum lumea este absorbită într-un megaeu care o prelucrează și o varsă la loc, îmbunătățită. Un egotism diferit de cel al lui Stendhal, ascetic și camal totodată: „lumea este proiecția mea în afară./ și atât de multe lucruri sunt în ea pentru ca mie să îmi fie bine!”. Nu există o fărâmă măcar din tensiunea pasională a lui Voiculescu, care trăia chinurile cărnii cu exaltare mistică. Luciditatea resemnată a lui Șolea este înspăimântă-

toare: „toate părerile noastre, întocmai ca femeile, până la urmă cedează”. Sceptic, dar nu cinic: „nu cred ca omul să fie numai o carne sentimentală”. Omul e ros de dorințe, însă ele trebuie înfruntate cu dărzenie stoică: „viața e ocazia pe care o avem cu toții de a învinge moartea”. Asta în teorie, pentru că în practică: „femeie, limita mea ești tu”. Nu cred să mai fi întâlnit un asemenea creștin păgân și un ascet cu libido atât de nestăvilit...

Mijlocul volumului este ocupat de un gigapoeem autobiografic – **Problema fatalității la Valentin Tașcu**. Miezul epic e de un comic nebun. Regretatul critic este rugat de mai tânărul prieten să îi asigure acestuia grațiile unei tinere aflate la malul mării împreună cu mama ei. Criticul, care „și-a dat seama că e venerabil când a constat că i-au murit toate amantele”, se poate apropia de tânăra sirenă pentru că „e mult mai firească discuția dintre un copil și un moș”. Cruzimea masculului tânăr este domolită doar de afecțiunea pe care i-o poartă, totuși, fostului Don Juan. „Valentin Tașcu trecea detașat prin Eforie Nord cu ventilatorul la frunte./ pe bază de energie solară”, devine din momeală victimă, întrucât juna se dovedește scrântită. De ce? Doar pentru că-l preferă chiar pe el. Pe mine, unul, nu mă miră deloc. Criticul sexagenar avea farmec cu carul.

Poet concis, înțelept și religios cu alunecări erotice, Marius Șolea poate fi – am văzut – și epic la modul crud și comic. De asemenea, nu și-a uitat abilitățile lingvistice și poate produce versuri înțesate de regionalisme: „îți zic de pe acum că am să te otâncesc.../ mai pot să îți ridic și cuiul de la jug, cu un ochete,/ nu mai mult... c-apoi scapi și te incuri”. Și versatilitatea asta îi vine bine. Oricând o să prefer versuri vii, scâpate de sub control, decât esențe post-blagiene care, în număr mare, pot extenua. Alergarea după profunzime poate depăși uneori perimetrul artei. E foarte bine când intervin și răgazuri mucalite: „referitor la sâni, îmi aduc aminte cum le/ linișteam teoretic și practic: nu trebuie să fie mari/ trebuie doar să fie”. Inteligența este sarea poeziei, nu?

Povești deocheate

ADRIAN G. ROMILA

Neagu Djuvara reușește să fie scriitor și în genul „tare”, și în cel frivol. Cărțile de istorie și de teorie a istoriei n-au făcut decât să-i confirme celebritatea, construită deja prin varii apariții, mereu de o colocalitate inteligentă și erudită. **Scurta istorie a românilor povestită celor tineri și Amintirile din pribegie**, de pildă, l-au consacrat ca fermecător evocator, unul a cărui oralitate așternută în scris nu-și pierde deloc eleganța și grosimea culturală.

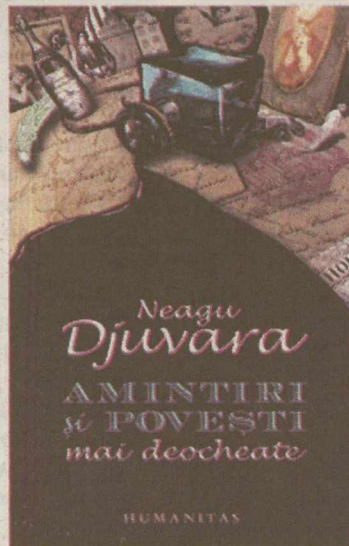
Din aceeași categorie narativă face parte și recenta **Amintiri și povești mai deocheate** (Humanitas, 2009), destinată a fi publicată, conform dorinței autorului, după moartea sa. Editorul a reușit, „după nu puține și nici ușoare exerciții de persuadare” (o mărturisește însuși), să-i schimbe opinia. Picantele de tip „Plai cu boi” au căpătat, astfel, consistența unui volum miniatural ce rememorează savuroase întâmplări de altădată. Indiscreția dezvăluirilor mizează, e-adevărat, pe succesul ridicării de perdea, mai ales că ea vine de la un boier rătăcit în post-modernitate, dar nu există în această indiscreție vreo urmă de vulgaritate, așa cum ne-am așteptat (deși, teoretic vorbind, scuzele ar fi de prisos: povestirea de dată recentă nu ocolește deloc vulgaritatea, dimpotrivă). Mai întâi, detaliile picante din întâmplări sunt bine ținute în frâu de limbajul aluziv și de echivocuri, îndeajuns de transparente, însă, ca să satisfacă publicul. Apoi, umorul de situație și de limbă, ambele de cea mai bună calitate, secondează cele mai multe dintre faptele povestite, încât eventualul rictus lasă locul unui râs exorcizator. Și în sfârșit, există un evident parfum de epocă apusă în toate relatările, dat de tot felul de detalii și de personaje care au trăit un trecut pe care autorul a știut întotdeauna să-l evoc în cunoștință de cauză.

Volumul cuprinde patru „amintiri”, grupate cronologic. Prima, **La Mamaia-sat în**

1922, rememorează o vară petrecută de văduva Djuvara cu cei doi copii, Răzvan și Neagu, la mare, cu rude și prieteni. Plajă, plimbare cu motocicletă (cu o verișoară, goi pușcă), înțepături de țânțari, jugănirea unui taur (cu descoperirea rolului „oușoarelor moi din pun-guță”) și o experiență erotică ratată, dezvăluită părinților imediat chiar de victimă, una din fiicele unui magistrat. Relațiile sunt urmărite până la maturitate, în 1944, când sora fetei cu pricina e „încălzită”, în alt context favorabil, de narator într-o Legație daneză, pentru ca altcineva „să-i ia fecioria”, în sfârșit. Scena îmbătrânirii personajelor, târziu, la zeci de ani după război, și destinul lor imprevizibil urmărit până la capăt șterg definitiv impresia de frivolitate a întâmplărilor de odinioară. Dar nimic contrar vieții: „Jertați-mă, fraților!”, se plânge autoreferențial povestitorul. „Am început articolul asta cu amintiri mai curând hazlii și, iată, îl isprăvesc acum în notă tragică, dar, such is life”.

A doua „amintire”, **Cum m-a învățat școala franceză să scriu mai bine românește**, derulează secvențe din anii de liceu în Franța, la Nisa, la sfârșitul anilor '20 ai secolului trecut. Dincolo de atmosfera cvasicazonă, de colegii ulteriori celebri și de profesori scortșoși, de călimări vărsate, tocuri învechite și stilouri moderne, memorabilă rămâne scena cu Osman „petomanul”, „nepot al ultimului sultan osmanlău”. El devenise campionul imbatabil la tras vânturi succesive – obicei turcesc de după masă, numărate de colegii de dormitor (putea să dea peste 40 o dată). De la un anume profesor Moog din ciclul al doilea de liceu naratorul ar fi învățat să scrie într-un stil frumos, citind în fiecare seară câte o pagină, o jumătate de oră, dintr-un clasic francez (alesese Flaubert, cel din **Salammbô**).

O figură a Bucureștiului interbelic: Popovici-galoș, diplomat de carieră, are în cen-

tru figura pitorească a lui Andrei Popovici, nepot al fruntașului țărănist Mihai Popovici. Comportamentul mai mult decât straniu al personajului e demn, într-adevăr, de paginile unei cărți de amintiri inedite: poartă vara galoși (ca să treacă prin fața unei băcănii cu asfaltul ud, în față); ține receptorul telefonului cu o hârtie, ca să nu se atingă de microbi; e surprins de doamna ce îi aducea micul dejun făcându-și nevoile în pat, pe țucal, cu paltonul pe el, cu pălăria pe cap și o umbrelă deschisă spre ușă (contra curentului, nu din pudoare); își atarnă șervetul de lavabou în jurul mijlocului, în loc de slip, și defilează așa pe puntea vaporului ce traversa Mediterana („îi puteam vedea cu toții daravera și fuduliile legănându-se moale la fiecare pas pe care-l făcea”). După 1948, spune povestitorul, sfătos, „dacă n-a fost închis, trebuie să fi murit, cum se zicea pe vremuri, de inimă rea. Că un specimen de felul lui nu poate să răsără și să înflorească decât în regim capitalist, of course”. Din nou, povestea se termină ușor melancolic, lăsând departe picantele de tinerțe.

Căsătorii între ardeleni și boieroaice regățene și viceversa, ultima relatează a volumului, pare un minitratat de antropologie matrimonială. Marea Unire favorizase uniunile mixte în boierimea moldavă și munteană,

dar nepotririile cutumiare au generat scene hazlii și au schimbat destine. O mireasă din ramura Ghica de Moldova, ajunsă fată mare la aproape 40 de ani, se mărită cu un prefect național-țărănist ardelean, iar în noaptea nunții, „când a venit clipa fatidică să-și piardă fecioria”, fata ar fi strigat „nu se poate... nu se poate!”. Bărbatul, „împingând în vrăjmășie”, i-ar fi zis, ardelenește: „Mus să între, c-alta nu-!”. Comentariul naratorului e nemilos: „Și a intrat. Chiar de multe ori, că perechea, după toate aparențele, a trăit în armonie și s-au născut doi flăcăi sănătoși și frumoși”. În alt caz, urâșelul strănepot al lui Ion Ghica, Șerban-Bani, posesor al unui „instrument de dimensiuni cu totul peste norme”, divorțează de prima soție și se căsătorește cu o ardeleană, pe care o lasă însărcinată în același timp (1947) în care lasă însărcinată și o bucureșteancă. Anii de pușcărie în temnițele comuniste i-au răscumpărat păcatele printr-o atitudine demnă, prelungită până târziu, în 2006. Aventura conjugală dintre renumitul folclorist Mihai Pop și Irina Sturdza încheie relatarea.

Amintirile lui Neagu Djuvara sunt pline de delicii narative rare, care sunt, de fapt, pentru noi, modernii revoluți, veritabile călătorii în timp. Limbajul, spontan, alert, lasă și el impresia de memorare proaspătă și autoironică a unor fapte pe care vârsta le-a pus deja la o distanță numai bună de prins în insectar. Răbufnirile morale semi-trucate („fost prima oară în viața mea, dar și ultima când am avut poftă să intru în pământ, să mă sinucid”), largile cotituri narative („Dar vai fraților! Am rătăcit până aici fără a atinge măcar subiectul care figurează în titlu!” „Mă întorc...”; „Dar să ne întorcem...”) comentariile din perspectiva prezentului („Mă întreb acum...”) și crengian-sfătosu luat peste picior („Atât poate nădăjdui Mo Neagu în acest îngrijorător început de veac și de mileniu”) transformă scurtisimele povestiri, completate de grafica lui Andrei Gamarț, într-un fragmentarium de istorie și stil. Am zice, exact ceea ce așteptam de la autor.

59615 LOTERIA DE LA CASĂ

Casuzcampo – Kaliber ce loterie
un ochi de sticlă mă fixa
(eternul efemer) din berărie.

Era albastru cum arena
unui cer în care norii tauri
îțânesc pe poarta nopții

era un zar cu-n ochi
în rai și altul în infern
ciacar ce-și joacă miza
sortii.

Să cazi în ciclul infernal
(ah ce prostie)
să ieși în patru labe triumfal
din (sfânta) berărie.

BĂTĂLIE

În acea noapte am pus
ceasul să sune.

A sunat o salvă de tun
pentru o bătălie pe viață și moarte.
Am ieșit desculți în
platoșele pielii gata de luptă.

Două greșeli miniatură
a universului îndepărtat.

Lacul blindat de rațe sălbatice,
ochiul sticlos al apei
privindu-ne din adânc.

De mână amândoi,
două crengi răsucite în timp,
prin bătălia de iatagane,
decapitați zâmbind.

BOLȚARI

Aici în țara asta producem
vindem bolțari mici

Valea Deal câmpie acoperite
de bolțari mici

Și tu cu mâini îmbătrânit
îmi sufleci fusta grăbit
să-mi bagi în pântec
bolțari mici din tot nimicul
un nimic
să-l hrănești cu bolțari mici
în casa din bolțari mici
să-l trimiți la școala
făcută din bolțari mici
cu ghiozdanul plin
de bolțari mici
să-nvețe de mic cum se
face bolțarul mic
să se roage duminica
la bolțar
să crape-ntr-un cimitir de
bolțari
Te las să mă răvășești
întinsă pe spate văd peste
umerii tăi mocnind cu totu'
Deal câmpie
în nisip vântul clădind
mori bolțari mici
pe un cer săturat de ciment

DINAMITA

Îmi este dor de
câmpul de luptă

aici între lotuși și temple,
pietre asurzite
de tăcerea înțelepților,

mi-e dor de explozia
întârziată,

de pasul primejdios, de glonțul șlefuit,
de arma cea albă.

Aici printre peștii uscați
și halele acoperite de icre
pe bulevardele însămânțate
artificial
cu Loliți și Lolite hămesite,

mi-e dor de câmpul
de luptă!

Dinamita întinsă între
brațele tale.

MON GENERAL

1
Mon General îmi păzește cerul
(cerul negru al copilăriei
în care roz îmi părea doar)
streangul.
Cerul
sub care mă dau peste cap
prin iarba de sticlă.
Cuvintele fac tumbe infantile
sub țărâna limbii...
(și fiecare rază de soare
îmi este ghilotină).

Mon General îmi organizează
finalul
corpul traversat de tumori
oasele sfărâmate-n sârme,
suruburi
creierul minat de explozii

Mon Generalul își depune
cu onor armele
îmi lasă un ultim galop
curcubeu deshămat
apoi
atacă întunericul

aripi metalice cu încheieturi
metalice, cu încălzări solide
de tanc
se despoaie se spală
mi se suie în pat.

Lichide-i sunt rănile
ciuruit îi este primul trup
de soldat.

„Mon General“
nu are voie să doarmă
începe lupta cu mine
sapă tranșee în carne
își face culcuș de bărbat.

2
Mon General doarme în patul familiei.
Patul din oase de soldați,
pe salteaua de gloanțe.

Doarme gol, învelit de o lupoaică vie
și plină de sânge pe bot.

Mon General visează „Crăciuni și
Crăciunițe” ciugulindu-se prin
hornurile casei...

Poeme de
IOANA CRĂCIUNESCU

Casa neclădită a cerului
prin care mâinile lui (hulubi
hulubițe) zboară – cotrobăie
prin marile cutii caută,
caută:

Certificatul de naștere.

Mon General se trezește asudat
cu certificatul în mână
și vede
numele părinților șters,
numele lui șters,
anul și ziua, locul, adresa
șterse, șters.

Mâinile lui nu mai
sunt decât pene de hulubi
împăturite.
Corpul îi e mutilat.

Șterge pe bot lupoaica
de praful cosmic,
închide ochii în pat nemișcat.

Desen de
Mircia DUMITRESCU

3
Programul zilnic al Generalului
este neașteptat.

Numai moartea este așteptată
în fiecare secundă:

1) toți soldații lustruiesc
cizmele negre înalte.

2) exersează muzica imprecisă
a salvei de tun.

3) triază modele de coroane
oferte de sicriu.

4) se sapă gropi pe aleile
gloriei imaginare.

EL bea cafeaua în grabă
în picioare,
verifică tot arsenalul,
codul secret,
lucrul butoanelor,
ieșirea pe ușa din dos,
ieșirea pe ușa din față...

și acolo pe hol între
ieșire și intrare
gât răsucit, tunel negru
între cap și
picioare

vede lăbuțele morții
cu saltul pufos
măcelărind un fruct roșu
carnos pe ziare...

4

Impulsurile erotice ale soldaților
Generalul le calculează
precis.

El îi trimite la luptă
cu o secundă înainte.
Atunci sunt cei mai îndrăzneți
cu urletul nereținut
cu pieptul explodând
detonator...

Marș înainte. Marș înapoi.

În gâfâiala majestuoasă
în zdrențele pielii
soldații se așază la masă

Generalul se uită la ceas.

Gamelele toate strălucesc
au fundurile translucide
toate supte marginile
sorbăituri neîntrerupte...
și... și... și un zgomot
voluptuos de linguri
cum fac doar coapsele
când se ating...

Generalul se uită la
limbile de la ceas
e FIX
– și ele între ele
precise se ling.

ORDON STINGEREA
ÎN CAZARMĂ!

Cazarma este un pântec
de femeie care hrănește
un orfelinat.

5

Inteligența Mon General
este o armată fără stăpân
cultura o călăuză speriată
ordinele nu se execută
doar tu răvnești executarea
sub lobul enigmatic al urechii
îți șoptesc Foc
prin tunelul negru al inimii
aud zăngănitul medaliilor tale.

VIATA CA LITERATURĂ

BANII

CONSTANTIN STAN

Nimic nu-i mai oribil pentru sufletele pure decât discuțiile despre bani. Am uneori senzația că sunt oameni care își pun, simbolic, mâinile la urechi când în jurul lor se vorbește despre ceva atât de nu numaidecât prozaic, ci și de vulgar. Trăind în sfera esențelor, idealismelor – în care, desigur, iubirea, nevoia de iubire este esența esențelor –, ei par a se detașa de toate aceste meschinării, chiar lepădându-se de ele, ca de Satana. Dacă s-ar putea, s-ar hrăni cu parfumul înmiresmat al florilor (de câmp, pentru că alea de la florărie costă bani!) Și, totuși, viața se rotește, se poziționează și este condiționată de bani. De aceea, marile teme se învârt adesea în jurul acestei probleme a banilor; ce se întâmplă când sunt prea mulți, ce se petrece când sunt puțini, ce drame/tragedii produce absența lor? Nastasia Filipovna aruncă în foc pachetul de o sută de mii de ruble pentru că întreaga ei viață a fost marcată de bani: a ajuns metresă din pricina banilor, i se cucerește dragostea, i se pune la încercare sufletul cu bani. Raskolnikov ucide pentru bani, iar Sonia Marmeladova se prostituează pentru banii atât de necesari supraviețuirii familiei sale. În familia Karamazovilor, disputele sunt mereu legate de banii pe care îi are bătrânul și chiar Alioșa se îndreaptă spre Dumnezeu spre a nu cădea pradă viciilor generate de poftele ce vin o dată cu banii. Un spirit atât de profund ca al lui Dostoievski știe că mecanismul emoțiilor, patimilor, virtuților și viciilor este pus în mișcare de bani. Shylock pofteste, în contul datoriei, câteva hălci de carne din trupul datoriului, supremă filozofie a lumii: datoriile se plătesc cu trupul, carnea și sângele tău atunci când nu poți plăti cu bani peșin. Iubirea costă și nu mă refer aici la prostituția chiar și de tip moral. Micile inconveniente legate de absența banilor se transformă mai târziu, în orice relație, în conflict de sentimente, principii și îndoieli privind iubirea. Bani, ca principiu coagulant al vieții, reprezintă totdeauna background-ul poveștilor și foarte adesea principala sursă a conflictelor. Vechiul proverb, afacerea bună fac prietenii buni, vrea să spună că multe amiciții se pot rupe de la bani. Spre a nu ajunge la ele: nu da și nu lua bani de la prietenii, dar, mai ales, nu te baza pe nimeni când e vorba de bani. Este ceea ce i se întâmplă Emmei Bovary. Semnând polițe, împrumutând, amânând scadențe cu alte polițe, doamna Bovary se vede în situația de a fi executată de portărei, de a i se lua mobila din casă, dar, mai ales, ce lucru înfiorător pentru ea, de a fi scăpată de această belea de chiar soțul ei, Charles. Emma crede cu toată tăria că ar fi strivită de generozitatea lui, ar plăti și ar ierta-o, dar ea tocmai asta nu vrea.

A da, dar mai ales a primi bani de la cineva este cel mai delicat subiect, cea mai crâncenă dilemă a cuiva. Întreaga delicatețe a lumii se adună tocmai în jurul celui mai josnic lucru din lume, banii. Bani dați sau primiți trebuie să fie exonerati de orice undă a reproșurilor, a sancționării sau a presiunilor. De obicei, lumea crede că numai cel ce dă ar face presiuni, ei bine, adesea cel ce primește pune mai multe condiții și creează o presiune morală mult mai intensă asupra „creditorului”. Impuritățile gesturilor, acțiunilor, cuvintelor cu care se însoțesc cele două acțiuni – a da/a primi – trebuie curățate până când banii se dematerializează, devenind doar un simbol: al compasiunii, al ajutorului, al prieteniei, al iubirii. Se dau în mână sau sunt puși în plic, se lasă discret pe noptieră sau onest privind către celălalt, sunt mototoliți, încropiți din nenumărate fracțiuni sau nou-nouți, în hârtii cât mai mari? Se mulțumește simplu sau cu efuziuni patetice și jurăminte de returnare imediat ce situația financiară groaznică va trece? Sunt primiți cu delicatețe sau cu acea ricanare „n-aș fi apelat la tine dacă aveam pe altcineva la care să apelez?”

Să ne întoarcem la doamna Bovary. În acel impas, de-acum existențial, în care se află, ea apelează la Rodolphe, amantul ce o lăsase baltă cu cufărul făcut, după ce îi promisese că vor fugi în lume cu marea lor iubire cu tot. Rodolphe dispăruse vreme de trei ani, dar Emma crede încă în puterea fostei lor iubiri; decât să primească ajutorul soțului, mai bine să mai trăiască lecția umiltenii prin devoalarea ideii că nu mai crezuse în acea iubire! „Ei bine, Rodolphe, sunt ruinată. Dă-mi trei mii de franci! (...) Ah, gândi Rodolphe, care dintr-o dată se făcuse alb, de asta a venit! Apoi, spuse calm: Scumpă doamnă, nu-i am”. Întreaga scenă a unei posibile împăcări – cu mângâierile lui, cu complimente, cu promisiuni, cu înmuierea ei gata-gata să cedeze încă o dată farmecelor și cuvintelor lui de cuceritor de provincie – ni se înfățișează acum în altă lumină: hădă, plină de prefăcătorie. Sigur, Emma a venit pentru bani, dar imboldul a fost dat de iluzia ei că vine la o ființă care a iubit-o cândva. Ceea ce notează Flaubert este adâncirea făgașului gândirii lui Rodolphe: „Nu mințea deloc. Fără îndoială dacă ar fi avut, i-ar fi dat, cu toate că în general nu e plăcut să faci fapte atât de nobile – dintre toate nenorocirile care se pot prăvăli asupra unei iubiri, a cere bani e lucrul ce mai rece și mai pustiitor”. Emma greșește de două ori: o dată, când crede că a fost altceva decât o amantă în plus pentru Rodolphe și, a doua oară, când crede că ar fi umilită de generozitatea lui Charles. Raționament fals și pentru că nici Charles nu e plin de bani și nici nu se știe dacă ar fi putut să o ajute pe Emma cu altceva decât o eliberare sufletească de povara datoriei. Emma ia arsenic, moare, iar Charles se întâlnește cu Rodolphe. Îi spune acestuia că nu-i poartă pică, ba, mai mult, „adăugă chiar o vorbă mare, singura pe care a rostit-o vreodată: - E vina fatalității”. Ei bine, amantul profesionist, nu are milă nici pentru soț, nici pentru Emma: „Rodolphe, care manevrasse această fatalitate, îl consideră prea bleg pentru un bărbat în situația lui, chiar caraghios și demn de dispreț”. Despre moartea Emmei niciun cuvânt!

Loc, non-loc, neo-loc Structura mafiotă a realității construite

BOGDAN GHIU

Gomora. Cealaltă mafie a Italiei, de Roberto Saviano, tradusă vara aceasta (de Corina Petroff și Adriana Stănescu) și în limba română (la editura Univers), este o carte hipnotică, care, simplu și convențional spus, m-a marcat așa cum de multă vreme nu mi se mai întâmplase cu un text scris (în condițiile în care consum – și produc – astfel de „materie” non stop).

Autorul ei s-a născut în 1978, are, deci, 30-31 de ani, dar deja, pentru scrierea acestei cărți, trăiește ascuns și sub pază, în continuă deplasare, așa cum trăia, până de curând (înțeleg că s-a mai „relaxat”, mă rog, treaba lui, „protivnic slușac”, Salman Rushdie).

Gomora este un text care trebuie, din *datorie morală*, care de obicei se manifestă ca insuportabilitate, ca neputință de a tăcea, de a nu vorbi, să *dea corp* unor lucruri cunoscute, dar de nedovedit, într-un „duh” criminal care se întrupează în realitatea însăși: activitatea criminală a acestei mafii postmodern-neoliberală care este Camora și care, în lipsa *statului*, pur și simplu a infiltrat viața de zi cu zi a Italiei, pornind însă din sudul peninsulei, din provinciile Puglia și Campania.

Camora este una cu economia globalizată, nu are nimic de-a face cu spectacularitatea cinematografică depășită a Cosei Nostra sau a n’dranghetei, mafii de ordinul trecutului ca model și ca mod de organizare, falocrate, machiste, închise, ierarhice, piramidale, conservatoare. Diferența dintre cele două tipuri istorice, „epocale” de mafie este ca aceea, mai ușor perceptibilă la noi, dintre *comunismul* stupid, greoi, penibil (așa cum bine face că-l arată tânăra noastră cinematografie: să ne fie rușine de comunism ca de o postură jenantă, *criminal* de jenantă) și *postcomunism*. Camora este invizibilă și nespectaculoasă, este economia însăși, Italia însăși, lumea însăși. De aceea nu vrea să se vadă, detestă războaiele și violențele (la care recurge fără grețuri, până la limită, dar numai atunci când este absolut necesar), este, deci, greu de dat în vileag, de vizualizat, de arătat, de povestit. Pentru asta, pentru a „povesti” structural Camora-Gomora, Roberto Saviano îi dă corp din al său însuși, se pune cu propria sa ființă, cu propriul său corp în slujba producerii textuale a sensului, corpul său dă corp „obiectului” textual, altfel de neprins, omniprezent, asemenea Duhului Sfânt.

Pentru mine un astfel de autodafé expresiv și periculos înseamnă *literatură*, nu *povestioarele* de doi bani, echivalentul berii (pentru „domni”) sau al ceaiului (pentru domnișoare). Mitul ideologic contemporan al poveștii este făcut anume pentru a ucide literatura, înlocuind-o cu un simulacru al ei. Literatura adevărată este periculoasă și auto-sacrificială.

Pornind de la această operațiune de *sacrificare de sine întru expresie* (a-ți da propriul corp sensului criminal insesizabil, *diavolului*, pentru a putea să-l combați), de la această carte singular-exemplară, de la intuițiile ei, îmi propun să *lucrez*. Mă voi referi la Roberto Saviano așa cum el însuși, în cartea sa, se referă, *face apel* în gol, mereu în gol, la Pier Paolo Pasolini, pentru a reface o linie mereu lipsă, întotdeauna ruptă.

„Voiam pur și simplu să găsesc un loc. Un loc unde să mai fie posibil să reflectezi, fără rușine, la posibilitățile cuvântului. Posibilitatea de a scrie

despre mecanismele puterii, dincolo de întâmplări, dincolo de detalii. (...) Dacă mai era cu puțință încă să adulmec, precum porcii antrenați să caute trufe, dinamicile realului, afirmarea puterilor, fără metafore, fără medieri, doar cu lama scrisului. (...) Am început să-mi scandez propriul *eu știu*, un *eu știu* al vremurilor mele.”

Trimiterea pe care o face aici Saviano, în niște pagini-litanie, este la articolul intitulat „Ce este o lovitură de stat? Eu știu”, apărut la 14 noiembrie 1974 în *Corriere della Sera*, existent și în limba română, sub titlul „14 noiembrie 1974. Romanul masacrelor”, în Pier Paolo Pasolini, *Scrisori corsare*, traducere de Oana Boșca-Mălin și Corina Anton, Polirom, 2006, pp. 95-99. Este o fericire rarissimă să dispunem de toate aceste texte extraordinare, care evocă o lume pierdută, aceea a *intelectualilor-artiști responsabili*, și în limba română. A nu le citi și a nu *lucra*, cu mințea și sufletul, pornind de la ele, înseamnă a refuza să te înarmezi, a-ți ascunde capul în nisip, adică a te înmormânta, cel puțin cognitiv, de viu în pustiul fierbinte al *realității mafioate* a lumii contemporane. A refuza să vezi și să știi ceea ce ești tu însuși: altul, un produs sintetic, de alții produs. „*Je est un autre*” politico-economic (calitatea *rimbaldiană* a scrisului revoltat-senzorial al lui Saviano fiind altă pistă de meditație-acțiune).

Lumea, realitatea este tot mai *construită*, excesiv construită, blocată în construit, „betonată”, se compune, interesat-mafiot, tot mai mult din non-locuri, din *ne-locuri* și din „*neo-locuri*”. *Locurile* sunt tot mai rare, politic evitate, eliminate: *fără loc(uri)*!

„Foarte multe sunt emanațiile directe ale claurilor (...), scrie Saviano, o armată pregătită să acopere totul cu beton. (...) Enorme aglomerări comerciale care, în loc de non-locuri – cum le-a definit etnologul Marc Augé –, păreau niște neo-locuri. Supermarketuri unde tot ce poate fi cumpărat și consumat trebuie să permită bancnotelor să boteze capitaluri și bani care altfel nu și-ar fi găsit o origine legitimă precisă. Locuri de unde trebuie să înceapă originea legală a banilor, botezul oficial. Cu cât se construiesc mai multe centre comerciale, cu atât se deschid mai multe șantiere, ajung mai multe mărfuri, lucrează mai mulți furnizori, se fac mai multe transporturi, cu atât mai repede banii vor reuși să treacă dincolo de perimetrele accidentate ale teritoriilor ilegale în cele legale”.

Ne(o)locul e neutru, impersonal-multifuncțional. Locul e (deja) *producție* (sens, scris) pentru că trebuie produs, smuls *ne(o)locului*: e *muncă*, producție continuă de *substanță* (colectivă: colectivul este substanță, substanța este multiplul, *multiplicatul*, ceea ce se *înmulțește*, nu se *adună*).

În *beton* se toarnă, mafiot, morții cel mai bine. Beton-crimă perfectă. Beton-mafia. A construi definitiv, cu beton, înseamnă a construi cu morți, prin crimă, pentru morți. Pentru a ucide, ucigând. A „betona” crima, a o face să devină „beton”. A pereniza și a monumentaliza crima. Betonul, crima ca *self-monument*.

Nu mai precar este etic (să construiești, să exiști). Altă arhitectură a existenței.

Este non-etichetă (ne-etichetă – neo-etichetă?) să construiești altfel decât *precar*.

POLITICA
LUI
BARTLEBY

ÎN TRE REVIZUIRE ȘI FIXARE

Una dintre cele mai interesante și alarmante curiozități pe care le-am putut observa cu interes, dar și cu dezaprobare este iluzia unor istoriografi, critici, cadre didactice superioare cu mare influență de a-și închipui că istoriile literare sunt cea mai potrivită soluție pentru mare și nerezolvată (eu îi zic: eterna) problemă a revizuirilor. Aceasta s-a ivit la modul cel mai acut (poate că ar trebui să spunem că a izbucnit) imediat după recăștigarea libertății, în primele luni ale anului nou (al altei ere) 1990. Atunci a fost proclamată pe toate glasurile urgența revizuirilor pentru a repara și completa toate neajunsurile și falsificările comunismului de care, cu mici excepții, toți eram conștienți. Dar de ce redactarea unor istorii să fie soluția?

Eu cred, dimpotrivă, că revizuirea e intrinsecă oricărui act critic de oarecare relief; funcția ei nu e neapărat negativă precum cred cei speriați și blocați în conformismul lor mai ales didactic, istoria literară vine ulterior unei bătălii în câmpul deschis al gazetelor, chiar și a celor nu precumpănitor literare. Astfel, articolul de semnalare a marilor merite ale lui Liviu Rebreanu prin apariția lui *Ion* (1919) de către tânărul T. Vianu schimbă situația câtorva pionieri de pe tabloul configurat în aceea epocă. Și încă mai mult o făcuse E. Lovinescu, cu cincisprezece ani mai înainte, când, el însuși debutant, vestește apariția unui scriitor tânăr, M. Sadoveanu, dar nu o face prin simple și justificate laude la adresa celui care scosese într-un an patru cărți, ci își prelungește cele trei foiletoane ale sale din *Epoca* printr-un adevărat mic studiu monografic. (E un caz de maximă îndrăzneală, rar riscat de alții înainte și după el, dar care nu a decis soarta unui prozator care avea să inunde literatura română cu povestirile, nuvelele și romanele sale, cu gazetăria sa nu totdeauna literară, cu cărți de memorii și fabricate „pentru popor”).

Situația lui Lovinescu o repetă, cu unele deosebiri de ordin istoric, N. Manolescu, un critic inițial de întâmpinare, care a revenit cu aprecierile lui foarte libere, uneori aparent contradictorii, față de cele spuse și le-a reluat în *Istoria*... sa recentă, unde se revizuieste și pe sine, cum făcuse și marele său înaintaș. (Cazul similar al lui G. Călinescu nu mai trebuie amintit.) În măsura în care a desfășurat o activitate mai îndelungată, este imposibil ca vreun critic să nu se fi revizuit, cel puțin de la Lovinescu încoace. Nici măcar Maiorrescu n-a putut evita situația și a recunoscut acest lucru cu jumătate de gură; G. Ibrăileanu sau M. Dragomirescu, niciodată în mod deschis.

Mobilismul spiritului critic este cuprins în însuși actul liber, de presumpție, în dreptul la opinie, ceea ce domină societatea liberală – și care a fost, spre cinstea ei, unul din marile merite ale trecutului românesc recent. Eu am debutat în critică sub semnul lui, într-un moment de grație și mi-am valorificat un drept în acest sens care până în clipa de față mă face să văd orice evaluare estetică sub semnul provizoratului.

Și, totuși, însuși E. Lovinescu a vorbit de „fixarea” valorilor în firida istoriei literare și a redactat el însuși o *Istorie* a celei contemporane în două versiuni, în care, în afară de numeroase completări, se află și unele variațiuni datorate apariției unor serii întregi de tineri care nu s-au adăugat numai unui patrimoniu (cuvântul nu era folosit în aceea vreme) imuabil, ci au produs unele dizlocări și reșezări valorice. *Istoria literaturii române contemporane I-IV, VI* a fost concepută în mijlocul unei bătălii în curs; versiunea secundă s-a dorit una de bilanț, redactată în stil obiectiv, după ce modernismul s-a dovedit nu doar invadator, ci și viabil.

(Camil Petrescu, în intervenția lui polemică din *Eugen Lovinescu sub zodia seninătății imperturbabile*, 1933, a speculat o contradicție, care va fi observată și de alții, dintre pretenția istoriografului de a fixa valorile într-un tablou de epocă și postulatul că existența lor e o continuă „mutație”. Ceea ce a spus el, pe un ton intemperant, de multe ori pamfletar, rămâne valabil și pentru toți cei care redactează acum istorii și au la activ o critică de întâmpinare cu altă finalitate și care cere mai curând alte virtuți.

În fața noastră se desfășoară actualmente un spectacol, o adevărată competiție între autori care, după ce au

fost altceva decât istoriografi, vor să-și încerce puterile în acest domeniu. Ei aparțin generației șaizeceiste care a jucat un rol eminent în anii de la care și-a luat numele – dacă-l exceptăm pe veteranul D. Micu, cel mai harnic dintre toți și care n-a rămas străin de ispita istoriei. Dar și el, pe lângă cei mai tineri critici, a susținut pe scriitorii nou apăruiți în perioada de dezgheț de la mijlocul anilor '60, așa că a experimentat revizuirea, chiar dacă nu s-a proclamat heraldul ei. (O acțiune care a cuprins și pe un Paul Georgescu, Mihai Gafița, dar și pe cel mai abil dintre ei, cameleonul Ovid S. Crohmălniceanu, cu un succes care nu l-a părăsit până la moartea survenită după eliberarea noastră de sub comunism.)

Dar de ce ar fi istoria literară scrisă sau riscată în diversele etape ale Istoriei, în genere, o acțiune mai ales de revizuire?

În realitate, orice critic, fără ambiția de a se erija și în istoric, atunci când a depășit o anumită vârstă și revine la unii scriitori despre care a mai scris, nu poate evita unele deosebiri de opinii; fără a fi negative, el așterne pe hârtie ceva diferit sau complementar față de o precedentă. Și chiar dacă e un conservator accentuat, el însuși e silit să-și schimbe unele opinii și evaluări. El o face cel puțin tacit, atenuând deosebirile pe care le propune printre rânduri și fără să modifice tonalitatea.

Deosebirile de opinii și evaluări apar însă (poate chiar mai semnificativ) în cazul criticilor aflați pe aceeași baricadă sau (și mai regretabil) în aceeași gașcă; ele sunt nenumărate, inevitabile și cât se poate de benefice (după opinia mea), deși nu par decât excepții fără prea mari consecințe.

Din seria destul de bogată de exemple în acest sens voi lua ca exemplu pe Alex Ștefănescu, critic de expresie variată unind o vână gazetărească certă cu unele momente de înțelegere mai profundă în abordări neașteptate; el poate fi considerat un șaizeceist întârziat prin intrarea în grupul de la *Gazeta literară* – România literară, față de care se afirma credincios până la partizanatul regretabil. Ei bine, în *Istorie* el îndrăznește o adevărată răsturnare a unuia dintre idoliile celor din grup, coborându-l pe Geo Bogza de pe vârful muntelui, unde fusese urcat de ceilalți, și îi recunoaște fratelui acestuia, Radu Tudoran, cu totul altă situație și destul de multe merite.

E vorba de un act eretic care îi face onoare celui care l-a semnat și care coincide cu opinia criticilor de dinainte de comunism care nu l-au negat total pe Geo Bogza, dar l-au judecat cu justă măsură, încercând să-i scuze extravagantele și provocările ce l-au dus pentru o scurtă vreme la pușcărie, considerându-le efectele unei crize de tinerete iresponsabilă. (E. Lovinescu nu-l menționează în *Istoria* sa din 1937, dar va reveni după această dată și-l va recomanda oral, intenționând cu el cele mai amicale contacte de care Agendele sale din acei ani fac mențiuni de-a dreptul surprinzătoare. În schimb, Radu Tudoran va beneficia de aprecierea lui Eugen Negrici, după știința mea, cea mai înaltă de care s-a bucurat din partea criticii universitare mai recente.

Nu e, așadar, de ajuns să aparții aceleiași generații, să ai o formație similară cam în același mediu și să trăiești evenimentele convulsive ale unei epoci atât de deformatoare pentru a avea aceleași gusturi sau și idiosincrasii, până la identitate. N. Manolescu nici nu-l socotește pe Radu Tudoran un scriitor demn de a fi luat în seamă în *Istoria*... sa, ci doar de menționat la biografie (Autori de dicționar, Op. cit. p.1397). În schimb, lui Geo Bogza i se închină șase pagini de laude pentru cam tot ce a scris înainte de comunism și i se critică fără cuvenita convingere toată gazetăria și proza de până la moarte, când cel pe care Alex Ștefănescu îl văzuse ca un excelent regizor și afacerist al succesului literar ar fi sfârșit ca „poet”.

Ar fi, de aceea, instructiv să punem alături doi autori de istorii (care, implicit, operează numeroase revizuiuri pentru a constata apropierea și diferențierile în felul în care judecă situația celor din carte la un moment dat, foarte apropiat. Eu am propus, printre altele, compararea dintre N. Manolescu și Marian Popa (cei doi frați învrăjbiți, cum i-am numit eu), în tot

cazul, tovarăși de destin și de drum, distanțați unul de celălalt în tabere adverse, în ultima vreme, la o distanță de multe mii de kilometri de țară. Mă voi referi în esență la calitatea lor exponențială de „șaizecești” și deci la felul în care sunt și sclavii acestei situații Astfel, Zaharia Stancu și Geo Bogza, Eugen Jebeleanu și Mihai Beniuc, mai apoi Horia Lovinescu și Marin Preda, Aurel Baranga și Lucia Demetrius, în sfârșit Petru Dumitriu și Nicolae Labiș reprezintă repere definitorii pentru o atitudine critică. Și aceasta diferă net de aceea a unui Cornel Regman și Ion Negoșescu și cu atât mai mult de aceea a scriitorului acestor rânduri.

Cine face istoricul diverselor istorii literare în ultimele decenii, în ultimul veac, „până în prezent” ar putea pune în valoare numeroase realizări de ordinul „fixării”, dar, în paralel, și pe cele nu mai puține de ordinul revizuirii. Pentru o parte a criticii estetice, N. Labiș aproape că nu mai există pentru alta, el rămâne o personalitate tutelară sau deschizătorul unui nou drum pe care el însuși n-a apucat decât să pășească. Pentru doi intransigenți ca Virgil Ierunca și Monica Lovinescu, faptul că un alt estet, de aceeași vârstă și formație cu ei face prea mare caz de Mihai Beniuc este un scandal inadmisibil, aproape un act de trădare.

Dar, admitând că unii istoriografi greșesc și sunt chemați la ordine de alții, se vede că stă înscris în însuși statutul acestei discipline și trebuie acceptat ca o fatalitate.

Faptul că istoria, chiar dacă autorul ei a lucrat numai cu criteriul artistic, nu e niciodată epurată de elemente străine (exceptând cazul când abordează o perioadă redusă în care evoluția sa a decurs în mod normal, indiferent de accidentele societății de atunci) se dovedește chiar prin ambițiosul proiect al lui Călinescu, așa de mult și pe nedrept laudat pentru aceasta de E. Lovinescu. În realitate, *Istoria* sa în versiunea 1941 se resimte adânc de invazia politicului, ba chiar e structurată pe criterii politice până în „prezentul” cărții, ca punct final.

E o realitate frapantă că istoria literară nu se poate sustrage politicului, tocmai prin ceea ce îi e mai specific, un adevăr care își află în Călinescu, dar și în cazul altor „esteți” ce i-au urmat, un exemplu indiscutabil. „Reviziunea” pe care o propune și ea (dar și schița pe care a izbutit-o I. Negoșescu) revin la politic, pe care nu-l pot izgoni.

Pentru perioada începută în confuzie și evoluată tragic prezentând un final grotesc avem cea mai completă prezentare în *Istoria*, intitulată destul de neașteptat **de azi pe mâine**, a lui Marian Popa care începe (de ce oare?, m-am întrebat) cu momentul 23 august 1944 și cuprinde circa 40 de ani, după care prezentarea e dată peste cap și se reduce la un repertoriu mai mult bibliografic. Dar ea, în afară de alte merite, îl are pe acela de a aduna și prezenta cât mai mulți scriitori care (din motive politice!) nu figurau pe listele oficiale îngăduite de tirania conducătoare. *Istoria critică* a lui N. Manolescu, una care nu vrea să se depărteze de estetic, nu-i înregistrează pe „stranieri”, lăsând a se înțelege că lipsa de valoare l-a determinat la aceasta, și îi trece cu multă parcimonie la excluși, la simpla pomenire cu caracter bibliografic.

Or, catastrofa istorică survenită în 1947-1948 în literatura română nu e consecința evoluției de până atunci, e un fenomen (eu l-am numit) schizoidal și se întinde, cuprins în niște paranteze, cam pe o treime din întregul curs al ei. Marian Popa e singurul care recunoaște răspicat acest fenomen nemiîntâlnit până atunci și configurează separat chiar în lăuntru literaturii sub comunism câteva perioade distincte, tratând problema valorilor, așa viciate cum au fost, ca pe realități ce trebuie evaluate după criterii aparte.

Nu știu dacă cineva l-a imitat (cartea lui datează din 2001) sau îi va urma exemplul măcar ca o sugestie; fenomenul comunist, inexplicabil pentru cei mai tineri, și ininteligibil va putea deveni unul, totuși, mai clar.

70 de ani de la izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial

BERLIN, august 1939

În vara anului 1937, locotenent-colonelul Titus Gârbea (1893-1998) acceptase comanda Regimentului 2 Artilerie Grea, prima unitate motorizată română de artilerie, după ce ofițeri cu grade mai mari și cu mai multă experiență se eschivaseră de la conducerea unei unități ce urma să participe la manevrele regale din vara aceluși an. La aceste manevre, unitatea s-a evidențiat, iar regele Carol al II-lea, mulțumit, l-a felicitat pe comandant, prezentându-l suitei sale de ofițeri români și străini ca pe viitorul atașat militar român la Berlin. Astfel, Titus Gârbea a ajuns pe „cel mai asaltat front diplomatic”, cum avea să caracterizeze Radu Djuvara, ambasadorul României la Berlin (martie-decembrie 1938), mediul diplomatic din capitala Germaniei. Prezentăm mai jos un episod din memoriile generalului Gârbea, referitoare la anul 1939, cu perioada dinaintea izbucnirii conflagrației mondiale până la pactul de neagresiune germano-rus din 23 august 1939.

HORIA GÂRBEA

„În august 1939 aveam doi ani de activitate în postul de atașat militar în Germania, cu reședința la Berlin, în atmosfera apăsătoare a regimului dictatorial nazist. Trăisem doi ani în trepidanta capitală a unui popor așezat în mijlocul Europei, popor dotat, conștient de valoarea lui, având aspirațiuni, vechi, moștenite. În numai câțiva ani, după ce suferise umilința înfrângerii în Primul Război Mondial și a condițiilor grele ale păcii care i-a urmat, poporul german tindea să se ridice de sub povara umilințelor și a sărăciei, sub noua conducere politică care impusese și statornicise național socialismul. Timp de doi ani am trăit revirimentul economic până la un nivel ce nu mai fusese atins niciodată, demonstrând uriașele posibilități latente în plan moral, spiritual și material ale poporului german. Totodată am fost martorul tendințelor de asuprire, de cotropire și de dominație ale noului regim instaurat în Germania. Au fost doi ani de neliniști, de îngrijorări și de crize internaționale, care deseori au oprit răsufarea poporului german, dar și a vecinilor și a altor state ale continentului european.

Acest ritm de viață înfrigurată, acest tempo trepidant era specific pentru toată viața din Germania, dar și pentru activitatea ambasadelor, a legațiilor, consulatelor și reprezentanțelor de la Berlin. Pentru a mă detașa de această atmosferă, care putea influența asupra stării de spirit și a obiectivității judecării, am simțit nevoia evadării, pentru un timp, din acest mediu.

Eram acreditat, în același timp, și pe lângă legațiile române din Elveția și din Olanda. Misiunea ce aveam îmi impunea ca periodic sau ocazional, să călătoresc la Berna și la Haga unde luam contact pe mai multe zile cu șefii de misiuni, cu personalul legațiilor noastre, ca și cu autoritățile militare din Elveția și din Olanda. Un contact informativ prețios era cel cu colegii atașați militari, navali și aeriene, din capitalele celor două țări. La rândul meu, eram, desigur, ascultat și cercetat cu tot interesul de aceste persoane de contact, ca unul ce veneam din tumultoasa Capitală, unde atmosfera apăsătoare era tot mai greu de suportat. Pentru mine aceste evadări erau desigur o ușurare, dar erau mai ales ocazii de a mă debarasa de raționamente greșite sau incomplete, ca și de influențe pernicioase ce puteau fi exercitate, de mediul dictatorial al regimului nazist. În iulie și începutul lui august 1939 mă găseam într-o asemenea călătorie în Elveția.

După răvășirea frontierelor în mijlocul Europei prin Anschluss-ul cu Austria, prin acordul de la München din 1938 și după dispariția Cehoslovaciei la 15 martie 1939, continentul începe a trăi criza Poloneză cu noi și grave implicații și amenințări, manifestată cu alternanțe

de stări, când mai acute, când mai calme. Ministrul României în Elveția, Gurănescu, deținea acest post de la Berna de peste un an și venise de la Belgrad, de unde plecase la insistențele sale și avea aici o misiune mult mai importantă. El nu cunoștea prea bine lumea germană și cu atât mai puțin nazismul, în schimb, avea mare încredere în ordinea instituită prin Tratatul de la Versailles și celelalte tratate, deci socotea că noua criză se va rezolva «cu un compromis prin care Polonia va plăti ceva, fiindcă aliații occidentali nu vor războiul, iar Hitler nu-l va putea face». Ministrul vorbea convins și era peremptoriu în afirmațiile sale. Nu l-am contrazis, nici măcar nu l-am amintit că aceste tratate fuseseră în bună parte încălcate. Colegii mei francezi, englezi, italieni erau mai mult liniștiți decât alarmați, pe când șefii militari elvețieni erau îngrijorați de noua criză ce dura de patru luni.

Am asistat la unele exerciții militare și la o mare și curioasă manifestare de forțe militare la Zürich. Orașul era înțesat de multă lume, în afară de numeroșii turiști, care vizitau o foarte reușită expoziție economică amplasată pe ambele maluri ale lacului cu același nume. Tocmai de aceea, guvernul elvețian a dispus să se organizeze la Zürich o mare demonstrație militară, în văzul și auzul populației civile, cu simulări de lupte, de la focuri de arme individuale până la bombardamente aeriene. Mulțimea de participanți a văzut ca la teatru terenul muntos se preta la așa ceva – efectele distrugătoare ale mijloacelor de luptă în războiul modern. Organizată în Elveția, manifestarea a contrastat puternic cu caracterul neutru și pacifist al politicii țării și cu viața liniștită din marele oraș, capitală virtuală. Ea exprima însă îngrijorarea conducerii Elveției și preocuparea pentru a informa populația față de perspectivele războiului. Mai urmărea să arate că și într-o țară democratică și neutră cum este Elveția sunt necesare eforturi și cheltuieli mari pentru armamentul necesar apărării neutralității.

Am trecut și în Italia pentru 3-4 zile, unde nu am putut vedea nimic anormal, care să prevestească apropiata izbucnire a marelui război. Nici în sudul Ger-

maniei, în Tirol și în Bavaria, la München, la Nurenberg, la Bayreuth pe unde am trecut, nimic nu anunță declanșarea războiului.

Presă și activitatea diplomatică reflectau totuși o tensiune internațională. Se scria și se vorbea de o înțelegere a puterilor occidentale cu Uniunea Sovietică, cum și de o misiune militară franco-engleză la Moscova, ce negocia o cooperare militară. Dar această stare de criză devenise endemică, lumea se obișnuise cu ea și nu mai impresiona. Se spunea că Germania este «încercuită» și diplomația occidentală de acord ce URSS, mai mult sau mai puțin sincer, încercau să întărească acest cerc. Hitler nu poate face război de unul singur, spunea ministrul nostru în Elveția, Gurănescu. Mai mult, erau diplomați care se străduiau să nege că se urmărește «încercuirea Germaniei», deoarece această exprimare ar fi putut să-l irite pe dictatorul de la Berlin.

Nici în Boemia sugrumată și supusă la resemnare nu era niciun semn care să anunțe apropiatul război. În lumea cehă războiul ar fi fost poate dorit, oferind o șansă din două de eliberare, dar lumea era sceptică.

Străbătând Europa din Italia la Berlin, abia la Dresda lipsa de carburanți la centrele de distribuție a fost primul semn de alarmă. Aceasta se întâmplase însă și anul trecut în timpul crizei cehoslovace. Până la urmă mi s-a dat benzină, dar numai strictul necesar pentru a ajunge la Berlin, în mod excepțional, având o mașină de corp diplomatic.

Am sosit la Berlin în ziua de 8 august. Pe tot itinerariul parcurs nu am văzut trupe, nici transporturi pe calea ferată sau auto.

La Berlin, primul contact l-am avut cu ministrul României, Radu Crutzeșcu, cărui l-am relatat cele văzute în călătoria făcută, conchizând că am întâlnit o liniște aparentă și înșelătoare, la fel cum a fost cea care a precedat anul trecut criza cehoslovacă.

Ministrul îmi face un tablou al situației și-mi relatează o serie de informații politice și militare. El este îngrijorat de apatia ambasadei poloneze, care nu pare nici alarmată și nici nu vine în întâmpinarea crizei prin încercări de negociere. El se mai declară nemulțumit de disprețul cu care toate misiunile diplomatice de la Berlin sunt ținute în ignoranță și lipsă de informații. Chiar și italienii, parteneri de axă, nu par a fi mai informați. Numai la ambasadele engleză și franceză activitatea și contactul cu germanii sunt intense. Despre «încercuirea Germaniei», ministrul îmi spune că germanii sunt furioși, iar despre tratativele occidentalilor de la Moscova nu știe nimic. Îi arăt ministrului că furia nazistă dovedește partea slabă a politicii germane, care după marele succes de la München și după dispariția Cehoslovaciei, a crezut că poate exclude orice influență și interes franco-englez în răsăritul continentului. Furia nazistă dovedește că rezistența poloneză îi irită pe germani fiindcă îi împiedică la o lovitură scurtă și violentă, un mic război fulger, care să atingă primele obiective, Danzigul și coridorul, punând Europa uluită în fața faptului împlinit. Furia nazistă dovedește că Hitler nu vrea războiul general, pentru care nu este pregătit și nici nu crede că Franța și Anglia vor face război pentru Danzig și coridor, cum nu au făcut pentru Austria și Cehoslovacia. Am reamintit ministrului concluziile mele din iulie privind raportul de forțe dintre Germania «încercuită» și vecinii ei, inclusiv Rusia. Aceste concluzii fuseseră raportate la București cu o lună înainte. Ministrul care avea cunoștința de ele încheie gânditor, spunând că jocul cu focul este periculos.

Am adăugat că oricum va evolua și se va încheia criza poloneză, situația României, zdruncinată prin acordul de la München, se va înrăutăți. Fie că Europa va ceda din nou, fie că va izbucni războiul, România nu va avea decât de pierdut. Frontierele ei vor fi puse în discuție de Ungaria, împinsă de Germania și de

Nori negri deasupra Europei

Generalul Titus Gârbea - repere biografice

*Ascendență în județul Gorj, un strămoș fiind căpitan al lui Tudor Vladimirescu.
Născut la 22 septembrie 1893 la București.
Studii militare de artilerie în România și Franța, apoi licență în drept.
Căsătorit cu Silvia Câlniceanu, originară din Gorj, a avut doi fii și doi nepoți.
1916-1918 Participă la Primul Război Mondial ca locotenent (comandant de baterie)
1 decembrie 1918 - Participă la Adunarea de la Alba Iulia (Marea Unire)
1938-1940 Atașat militar la Berlin
1940-1942 Atașat militar la Stockholm
1942-1944 Atașat militar și ofițer de legătură cu Marele Stat Major German
1944-1945 Participă la luptele de pe Frontul de Vest, ajungând în Cehoslovacia
1945-1946 General Comandant al Artileriei Armatei a IV-a române
1947 Pensionat, detenție politică la începutul anilor 1960
1965-1980 - Scrie numeroase caiete de memorii, publicate parțial după 1989
1990-1998 - Avansat succesiv până la gradul de general de armată
Moare la 24 decembrie 1998, în vârstă de peste 105 ani*

Polonia, care este o piesă importantă în situația noastră politică, va ieși slăbită și va intra sub influența Germaniei, ca și Cehoslovacia. Doi din pilonii importanți ai politicii noastre externe vor fi demolați.

Situația noastră economică era tot mai mult influențată de Germania, după încheierea în martie 1939 a cordului româno-german, cu participarea directorului general Helmuth Wohltast, trimisul extraordinar al dr. Walter Funk.

Situația internă era caracterizată de promovarea legionarismului de către reprezentanții diplomați germani la București și de influența până la un amestec nazist tot mai eficient al minorității germane și al gărzii de fier, constituind o adevărată coloană a-cincea în țara noastră.

Fără întârziere, în aceeași zi și în zilele următoare, s-a luat legătura cu colegii mei iugoslav, suedez, turc și mai ales italian. Părerile exprimate de aceștia conțineau la idea că în Germania se făceau pregătiri înse pentru trecerea la starea de război. Colegii mei, francez și englez, erau foarte rezervați cu privire la desfurarea tratatelor purtate de țările lor la Moscova, dar se tărgănu de multă vreme.

În aceste zile când atmosfera era asemănătoare cu cea din timpul crizei cehoslovace, mi-a lipsit colaborarea colegului meu cehoslovac, colonelul Antonin Konecny. Colaborarea cu colegul polonez, colonelul Antoni Szymanski, a fost din păcate slabă, reflectând o rezervă pe care o manifestau diplomații polonezi. Orice încercare de contact la ambasada sovietică în luna august a fost zadarnică. Colegul meu, colonelul Anton Herasimow, cu care timp de doi ani am avut cele mai bune relații, pretuite de acesta în anii 1937-1939, deși în relații cu regimul nazist, nu era de găsit. Știam că Statul Major General German îi ceruse transmiterea în luna mai a unor propuneri la Moscova, unde a trebuit să plece de urgență împreună cu ambasadorul sovietic Gerasimov.

Recolta mea de informații obținute după contactele cu corpul diplomatic era completată de o serie de fapte semnificative care se petrecuseră în ultimele zile, fapte care le-am comunicat ministrului nostru, cu care eu am comentat. Dintre aceste fapte menționez pe urmatoarele:

La 9 august, Forster, gauleiterul nazist al orașului Danzig, a venit urgent cu avionul și a fost primit de ministrul la Berchtesgaden, pentru instrucțiuni. El era un om de mare încredere și prieten al dictatorului. Revenit la Danzig la 10 august, ține un discurs fulminant, provocator, iar după două zile repetă discursul în comuna sa natală Furth.

La 12 august, aviatorul român Cicea, care făcea activă pe liniile aeriene Berlin - Prusia Orientală, îmi

relatează despre traficul aerian foarte intens spre Danzig, alcătuit din ziariști, emisari, politicieni, agitatori, o întreagă galerie de persoane mai mult sau mai puțin bizare.

Tot la 12 august, președintele senatului de la Danzig, Burckhardt, este convocat de Hitler la Berchtesgaden. El deținea puterea după statutul stabilit sub egida Societății Națiunilor Unite (Tratatul de la Versailles). Vechiul meu camarad, ofițer rezervist de artilerie, Gallin, care era consulul general român la Hamburg, mă informează despre cearta violentă dintre acest Burckhardt și Forster, respectiv dintre populația liniștită de negustori germani, urmașii vechilor hanseatici, și masele de naziști, membri ai SA (Sturmabteilung, Secțiunea de asalt). Primii nu voiau schimbarea statutului și încorporarea în Reich și opuneau o rezistență dărnă, dar, din păcate, nu erau susținuți de puterile occidentale, astfel că nu aveau mai multe șanse decât rezistența austriacă în fața Anschluss-ului.

Tot în aceste zile, la 11 august are loc vizita lui Ciano, ministrul de Externe italian, care este primit de omologul său german Ribbentrop la Salzburg și de Hitler la Berchtesgaden. Nu se cunoșteau detalii asupra scopului vizitei, dar se presupune că partenerii de axă se consultau pentru sprijinul reciproc.

Concomitent aflăm la 15 august că pregătirile pentru jubileul de 25 de ani al vestitei victorii germane de la Tannenberg din 27 august 1914 se continuă intens pentru a se da cea mai mare strălucire. Manifestarea era de natură a irita pe ruși, poate pentru a da o contrapondere la tratativele duse de misiunile militare franceză și engleză cu cea sovietică, la Moscova.

De asemenea, la 16 august aflăm că pregătirile pentru Congresul NSDAP (partidul nazist) se continuă cu febrilitate pentru desfășurarea lui, ca în fiecare an, la Nurenberg, între 8-10 septembrie. La această manifestare lua parte marele corp diplomatic de la Berlin, cu întregul grup al atașatilor militari, aero și navali, titulari împreună cu toți adjuncții lor.

În această atmosferă, m-am adresat de două ori la Statul Major general Attasche Gruppe, cerând în numele comandamentului român informații în legătură cu pregătirile militare de la frontiera cu Polonia și cât sunt

ele de întemeiate. De asemenea, am cerut relații în legătură cu manifestările de la 27 august pentru comemorarea victoriei de la Tannenberg, precum și cu desfășurarea Congresului de la Nurenberg. De fiecare dată nu am fost primit de șeful Attasche Gruppe, colonelul V. Mellenthin, ci numai de subalterni ai acestuia. Mi s-a spus că în ce privește pregătirile militare sunt exagerări și că la provocările poloneze s-au luat numai măsuri de apărare. În privința comemorărilor, mi s-a spus că pregătirile sunt în toi și nimic nu poate să se opună desfășurării la timp a manifestărilor, la care va fi invitat întregul corp al atașatilor militari.

La 21 august am vizitat la Ambasada Franței pe atașatul militar, aero și naval. Ei erau cei mai alarmați de pregătirile de război naziste și mai ales îngrijorați de mersul tratatelor militare anglo-franceze de la Moscova, care se izbeau de o inerție inexplicabilă din partea rușilor. Am comentat cu aceștia despre un mare consiliu civilo-militar care s-a desfășurat la Berchtesgaden sau la Obersalzberg sub președinția Führerului. Este posibil ca prin această întrunire, care nu s-a ținut în prea mare secret, să se fi urmărit crearea unei presiuni asupra Franței, Angliei și mai ales asupra Poloniei. Coloneii Didelet și Geffrier, atașati pentru armată și aviație, erau pesimiști și, la convingerea mea că Germania nu este pregătită pentru un război general, ei îmi răspund că în Franța nimeni nu vrea războiul, iar în privința Germaniei sunt de părere că ea este oricum mai puternică decât Polonia pe care o va zdrobi.

La convorbirea cu comandorul Tracou, atașat naval francez, am întrebat dacă crede că Anglia se va angaja serios, alături de Franța, într-un război cu Germania. El mi-a spus, cu aerul său bearnez, că Anglia va înceta să fie o mare putere dacă nu va onora garanția dată Poloniei. Toți trei conchidem că, deși Germania poate să nu fie pregătită complet pentru un război general, totuși ea este mai bine pregătită decât puterile aliate, iar coalițiile suferă de lipsa de promptitudine și de capacitatea de a lua măsuri energice. Apoi, nici în Franța, nici în Anglia războiul nu este dorit. În final, colegii francezi și-au exprimat mirarea de liniștea până la nepăsare a diplomaților de la ambasada poloneză, care nici cu ambasada franceză nu țineau un contact prea strâns. Se pare, spuneau ei, că polonezii credeau cu tărie în garanțiile și tratatele lor cu Franța și Anglia și nu mai socoteau necesare alte măsuri de prevenire a pericolului ce amenința țara lor.

În seara de 23 august, către ora 18,30 mă găseam în mașină în cartierul Cancelariei Reichului când aud că se anunță «eine Sondermeldung» - o comunicare specială. Am oprit în preajma marelui Hotel Kaiserhof și cu radioul deschis am așteptat cu nerăbdare comunicarea anunțată. Mă gândeam la marele consiliu ce se ținuse la Berchtesgaden și credeam că se va comunica o hotărâre importantă, poate mobilizarea, poate un Anschluss al orașului liber Danzig la Reich. O neliniște tăcută observam și la trecătorii care se opreau la multele megafoane din acest cartier central. Dar comunicatul se lăsa așteptat și, pe măsura trecerii timpului, creștea importanța atribuită lui.

La un moment dat, laconic și fără comentarii, se anunță că din ordinul Führer-ului, Ministrul de Externe Ribbentrop s-a deplasat la Moscova, unde va semna pactul de neagresiune dintre Germania și Uniunea Sovietică, în urma tratatelor care s-au încheiat cu succes."

(Fotografiile sunt preluate din arhiva de familie a urmașilor generalului Titus Gârbea)

SORIN TUNARU

O lume în 1857 de cuvinte

Născut pe 20.04.1976 în București. În 1999 a absolvit Facultatea de biologie, Universitatea București, tot aici urmînd un Master în neurobiologie (2001). În 2005 a obținut titlul de doctor în științe medicale la Universitatea din Heidelberg, Germania, cu teza *Identificarea și caracterizarea receptorului pentru acid nicotinic* pentru care a primit calificativul maxim: Summa Cum Laudae. Între 2005 și 2006: Postdoctorat la Universitatea Emory (SUA), ulterior fiind asistent de cercetare la The Scripps Research Institute, San Diego, California (SUA). În prezent este cercetător în cadrul Institutului Max-Planck, Germania. Dintr-un grupaj de povestiri foarte interesante, de factură modernă, scrise cu mînă sigură am ales *Lumea în 1857 de cuvinte* care reprezintă debutul său absolut. Să fie într-un ceas bun!

Și așa se întîmplă mereu: crăpătura din tavan se tot mărește, mușcatele se revarsă din ghivece, tramvaiul deraiat în stație, degetul cu unghia îndoită ce iese prin crăpătură și mă zgârie pe mînă, oamenii se lovesc unii de alții ca niște zaturi, telefonul sună prea tare. Toate sunt de unică folosință, eu le adun în buzunare, iar mâine am să le reciclez. Nu s-a schimbat absolut nimic.

Mă numesc Arkanon. V-am ascultat tot timpul supărările și de când eram mic mi-a plăcut să râd de alții. Îmi aduc aminte cum stăteam cu toții pe frunze și ne uitam la cerul întunecat așteptînd să mai apară o rază din cutia aceea neagră ce atârna deasupra, o mîngâiere din partea celui pe care noi, atunci, mici fiind, îl rugam și-l adorăm, îl numeam tatăl nostru care ne-a făcut și ne îndruma gândurile. Era vremea când ne jucam cu zarurile, le aruncam și numărăm punctele, iar cel care arunca mai mult de optsprezece era învingătorul. Câștiga totul, iar noi, atunci, ne enervam și pleoscăiam, ne urcam pe tulpinile roșii și de supărare smulgeam pietricelele albicioase de pe cer și le aruncam în el, apoi adunam în marsupiu nisipul albastru care se prelingea peste noi și câștigătorului îi ofeream cu ciudă un șirag din picăturile de noapte strânse în timpul jocului de-a demonii. Cât de lungi puteau fi acele jocuri și cum așteptam pe frunze, iar apoi ne urcam pe petalele sidefii și ne agățam de pisturile uriașe, ne aruncam în hăul de sub noi, cădeam și ne prăpădeam de răs, eram fericți și când câștigam, și când ne cotoageam unii pe alții, apoi ne contopeam și împrăștiam nisipul albastru din marsupiu, serpenții ne priveau și își întorceau capetele pe la spate, ne ridicam pur și simplu în cele mai multe clipe de glorie pe care le aveam adunate din neant, iar apoi ne prăbușeam în gol și ne uitam la tulpina roșie cum se îngroașă și cum ne acoperă fața. Iar apoi zarul, zarul cu cele optsprezece fețe era deasupra și serpenții îl luau cu limba lor, îl aruncau și cădea în ulciorul cărat de acel contorsionat speculant al universului nostru, cu trompa lui neagră care ne mirosea la călcăie și ne spunea că suntem disperați după cântecul tatălui nostru, movilă de cunoaștere și nisipul științei voastre, să nu se termine cu voi, acei paraziți temporali, să descoperiți dimensiunea care pune capăt lucrurilor după care să inventați începutul și sfârșitul, însă este greu căci voi trăiți numai prin aruncarea zarului și numai cel ce va câștiga va inventa pentru el toate acestea.

Voi ce faceți pe acolo, licuzilor? Săriți și vă bucurați, nisipul adunat în marsupii îl transformam în pâlnii ce le puneam la ureche să auzim mai bine sunetul hăului ce ne înconjură, apoi ne spălăm pe fețe cu albastrul de deasupra noastră. Am adunat toate pietrele de pe cer și le-am pus printre picăturile de noapte, apoi cu șiragul la gât am plecat - serpenții se adunau la poarta haosului și îmi repetau de departe „tu n-ai aruncat cubul nu ai voie pe aici, întoarce-te” și i-am plesnit cu limba mea lungă, am obosit să tot am grijă de voi, îmi aduc aminte cum se descheiase marsupiul și nisipul se scurgea peste tot...

Mă numesc Arkanon și în acea perioadă eram mic de tot. Totul avea semnificația pe care eu o doream, florile de sarmă nu aveau tulpinile reci și colțuroase, ci erau chiar roșii, iar petalele metalice erau parfumate și roz, eram încă plin de beatitudinea începutului, îmi plăcea cubul și îmi plăcea de ei cum se sufocau de plăcere la văzul numerelor, acei mici demoni în devenire nesupuși evoluției pe care eu am inventat-o mai încolo, era talentul meu...

Apoi, dintr-o dată, am devenit mare. S-a întîmplat în timpul jocului cu zaruri, am dat douăzeci și doi și toți ceilalți au sărit pe tulpina roșie, iar apoi de sus, de acolo, de printre petalele roz, m-au împoșcat cu pietricelele albe, au ascuns zămbetul muribund al celor care vor trebui să mai joace jocul acela infantil și imediat l-am auzit pe el, care-mi spunea: „Arkanon, acum ești al tău și poți să faci ce crezi cu tine însuși”. M-am uitat în jur și am văzut cum serpenții se încolăceau, capetele lor erau niște pietroaie vișinii, limbile lor erau nimonicia minciunii propovăduite celor mici și proști, am văzut apoi cubul negru deschizându-se deasupra mea „tu ești tată?” am întreat timid, apoi am simțit gâlgaitul și cubul și-a desfăcut toate părțile, devenise el însuși universul meu, avea douăzeci și două de dimensiuni, asprimea minții mele

îmi spunea că vor fi o groază de lucruri de făcut și am început prin a aduna colțurile cubului, le-am pus la un loc, iar apoi am strâns restul, totul a devenit un ghemotoc negru, l-am aruncat cât colo și și-a desfăcut dimensiunile din nou, apoi am sărit în el... întuneric și mult haos, era începutul și haosul generează ordinea din care eu vroiam să mă hrănesc și care îmi dădea puterea creației, am plutit în mîzga densă și caldă apoi am tras optsprezece dimensiuni sub mine să pot înțelege mai multe, au rămas însă cele patru care vor fi altarul lumii mele.

În adicția mea pentru nou am scos din marsupiu nisipul albastru și l-am frământat, apoi l-am modelat, l-am lăsat acolo și, rîzînd în hohote, am scos o piatră din cele adunate în timpul jocului de-a demonii și am pus-o lângă nisipul modelat... ce fericire să văd că stăteau așa cum vroiam eu să stea, apoi am suflat puternic și bulgărele de nisip albastru începu să se învârtă în jurul pietrei, ce bucurie să văd că se poate așa ceva, iar apoi mi-am dat seama că niciodată nu voi mai putea ieși din cubul acela, deci trebuia să am pe cineva cu care să mă joc, să râd, să plîng și așa i-am făcut pe ei să stea pe bulgărele de nisip, erau ca și mine, însă le scosesem coada ca nu care cumva să stea tot timpul agățați cu capul în jos, vroiam să se uite și la mine, să mă proslăvească și să vorbească, să îmi spună ce nevoi aveau și ce gânduri îi chinuiau să mă amuze cu trăirile lor penibile.

Eram, chiar așa, creatorul lor și îi priveam cum se agitau neputincioși în fața suflului meu, eram acolo sus și mă amuzam teribil cum mă proslăveau și cum atribuiam absurdului rolul creator, întîmplarea întotdeauna a făcut parte din viața lor și ruga adusă mie îi ajuta să treacă mai ușor peste fatalitatea sorții și absurditatea întîmplării, eram acolo printre ei, plimbându-mă pe tavan și urmărindu-le mișcările, în timp ce își trăiau viața simplă de jucării, mă scutura răsul când unii începuseră să pretindă că mă cunosc, îi vedeam plîngînd când îi luam la mine și îi reciclam într-un alt scenariu, eu eram acolo între perete și canapea încercînd să-mi fac loc și făcînd să scârțâie toată mobila, cu degetele mele lungi împingeam baba sugrumată de frică care venea auzind zgomotele din camera alăturată, eram cel bun ce aducea izbăvirea și, în același timp, cel negru ce îi împingea la spânzurătoare pe nevoiașii zilelor numărate de fatalitatea fără sfârșit a sorții potrivnice. Eu eram totul, începutul la început și apoi sfârșitul la sfârșitul lui, eram subconștientul ce își aducea aminte că nu poate exista întîmplare, era doar o chestiune de principiu, ce nu este inteligibil este întîmplarea ce ne spune că moartea nu poate să existe atîta timp cât nu ești în viață, atîta timp când sunteți produsul creativității mele și mai era și esența entropiei, eu ceream echilibrului doar să stea un pic mai departe de ei, să îi lase să se bucure de lucrurile simple, eu numai să le pot băntui visele cu adăugirile mele, numai așa le sugeram în glumă cum să înțeleagă tot acest calambur ieftin, tot acest joc născut din propria-mi plictiseală.

Da. Sunt anexat aici. Sunt cu voi și voi dispărea când voi

nu veți mai fi, căci un creator nu poate să-și mai asume alt rol decât acela de consumator al propriei minți, prin limbile și mîinile lor îmi exprimam de fapt ideile, ei nu mai sunt doar un subiect de joacă așa cum erau la început, acum îmi transcriu ideile care vor supraviețui mîntuirii mele, când voi fi ieșit de aici, cubul în care am intrat cândva va fi zarul cu optsprezece fețe, cu care alții asemenea mie se vor juca și care nu se vor întreba niciodată cine este el de îi lasă să strîngă colțurile cubului așa cum vor.

Mai târziu îi priveam cum uitaseră de mine, mă disconsiderau și rîdeau de prezența mea invizibilă, credeau că dacă stăpînesc cerul și pămîntul eu nu mai însemn nimic și îlbătrînit de suflul pe care îl trimitea încontinuu micului bulgăre albastru am lăsat liberă voința mea, am obosit jucându-mă... am rămas acolo, atârnat deasupra lor, uitându-mă la ei cum se mișcau bezmetic, cum începeau să folosească gurile prin care eu le vorbeam, să se mănânce ei, nu mai făceam nimic, doar îmi aduceam aminte de tulpinile roșii și petalele ce păreau roz, am stat așa până totul s-a răcit, am putut vedea apoi cum ei nu mai erau și deja am ieșit din el, țineam cubul mototolit, îl câștigasem la zaruri când aruncasem douzeci și doi și după aceea, de bucurie, adormisem lângă tulpina roșie, îl visasem, cubul câștigat se desfăcuse deasupra mea și mă acaparase cu totul, inventasem niște prieteni mici și cam proști...

Mă numesc N. Stau în camera asta și mă gîndesc la un prieten de-al meu care se credea arlechin, îmi spusese că de-abia ieșise din cartea de povești și imediat și-a tras vesta antiglonț pe el. Aflase el că în lumea asta oamenii umblă cu pistoale în buzunare și trag la întîmplare, săracul, sunt voci care spun că familia lui murise cu ceva timp în urmă, dar nu am aflat cum. Eu, ce să mai zic, stau aici și mă uit la pereții albi, rîd de unul singur. Dar uneori mă apucă așa un răs încât se zguduie dușumeaua; îmi amintesc de înmormîntarea la care fusesem cândva și cum priveam la rămășițele lor, resturile unei vieți refuzate, mai țin minte încă noaptea aceea când telefonul sunase, era vocea obosită: „domnul N? Îm pare rău să vă deranjez la ora aceasta, însă trebuie să veniți urgent la spital, ceva teribil s-a întîmplat, vă rog să ajungete imediat...”

Asta era însă acum mult timp și uneori îmi place să cred că am auzit-o pe undeva pe aici. Chiar nu mai are nici un ros să mă gîndesc la așa ceva, trebuie să mă pregătesc deja, nu mai rezist de nerăbdare, vreau să adun din nou nisipul albastru în marsupiu, să plesnesc serpenții cu limba mea neagră și să culeg pietricelele albe de pe cer. Apoi voi arunca zarul și voi reinventa lumea mea pierdută, dar fără vocea obosită din spatele receptorului, fără nopțile petrecute legat de pat și fără mirosul de cloroform.

O să se afle imediat că Arkanon e bine, Arkanon e înapoi Arkanon vrea să se joace.

Nu s-a schimbat absolut nimic.

Vânturile,
Valurile...

Parodii de Lucian PERȚA

ALEXANDRU MUȘINA

Primăvara, ca și toamna, în România
E un anotimp revigorant al poezilor
Care mai cred că aici se află poezia.

Primăvara poți să pui pe-o coastă de deal
un mugure -
Nu contează de care, poezia-ți va fi călăuză -
Și toamna vezi c-a ieșit din pămînt strugure
peste strugure,
Din care vei face vin și tescovină,
cică pentru muză.

Lucrurile acestea le-am văzut într-un somn,
De fapt o picoteală la un curs
De-al meu, de când eram un tânăr domn,
Dar dându-mi seama că și poezii sunt oameni,
M-am șters de sudoare și nu le-am dat curs.

Așa că pe coasta dealului meu primăvara,
de-atunci înainte,
Câte primăveri mi se vor mai așterne,
Am pus și voi pune cu dragoste numai cuvinte
Pe care le recoltează editura „Aula”,
Conform paradigmei poeziei moderne!

Licențiat în filozofie și limbi clasice, cu un dublu doctorat în Filozofie la Universitatea Babeș-Bolyai (2004) și apoi la Universitatea Paris I Panthéon-Sorbonne (2006), Gabriel Chindea poartă din plin pecetea disciplinelor în care s-a format: meticolos în detalii și sobru în distincțiile lingvistice pe care le urmărește cu acribie de împătimit, autorul se numără printre intelectualii de expresie castă. E vorba de „castitatea” aridă a jargonului de strictă aplicație etnică, cerut de lumea filozofiei academice. Latura bună a acestei castități este că satisface exigențele cu bătaie universitară, severe în formă și necruțătoare în așteptări, care au azi tonul discursului cizelat, dar latura rea este că, rînsă în plastronul ermetic al terminologiei de nișă, cartea **Paradoxul transcendenței la Aristotel și Plotin** este sindrită să aibă parte de un public restrîns. Nu va fi deschisă decât de cei care văd în cercetarea filozofică acea disciplină rară de care șlefuirea spiritului nu poate fi închipuită. E, în paginile ei, o încordare de intelectual antrenat la palestră mbililor culte, o îndirjire de săpător în nuanțe și de scoronitor în etimologii care îl așază pe autor în rîndul virtuozilor de aleasă plămădă universitară. Principala calitate a autorului este că nu se înecă în formulări de inutil balast adițional, mișcîndu-se cu ușurință într-o limbă care, pentru alții, echivalează cu o spînzurare fastuoasă de grindă xpresiilor moarte.

Cartea atrage prin două teme de dificultuoasă morgă etic: cea a transcendentului, așa cum apare la Aristotel și Plotin, și apoi cea a ipostazei în sens plotinian. Conceptul de transcendent este victima unui abuz și ostatecul unei bătătoriri. Exercițiul filozofic a abuzat de el pînă la saturație, făcînd ca eventualele nuanțe pe care termenul le poate trezi în mintea noastră să fie bătătorite pînă la inexpressivitate. De aceea, cînd vorbim de obicei de transcendent, invocăm o fantomă golită de sensuri. Gabriel Chindea alungă fantoma și pune în locul ei o noțiune înzestrată cu sens. Cu alte cuvinte, autorul surprinde, lapidar și clar, paradoxul inevitabil pe care acest cuvînt de vastă carieră filozofică îl stîrnește în mintea oricărui cercetător care se apleacă asupra lui. „*Oricum ar fi definit, conceptul de transcendent pare să conducă inevitabil la paradox. Căci, dacă transcendentul ar fi cunoscut și deci afirmat, fie și*

CREIERUL LUI PIRANESI

Treimea ipostatică

SORIN LAVRIC

numai în calitate de transcendent, transcendența sa ar fi neglijată, iar ceea ce părea transcendent s-ar dovedi a nu mai fi astfel în realitate. După cum, dacă, pentru a păstra neatinsă transcendența, am renunța să mai afirmăm ceva despre transcendent, transcendența însăși ar înceta să mai poată fi exprimată și recunoscută ca atare” (p. 10).

Cum s-ar spune, semnificația cuvîntului e contrară folosirii lui: dacă îl folosesc, îmi exprim neputința de a înțelege ceva prin el (semnificație nulă), dar, dacă nu-l folosesc, recunosc că nu am nevoie de el (utilitate nulă). În ambele cazuri, am de-a face cu un nonsens care îmi sabotează orice demers filozofic pe marginea transcendentului.

Al doilea termen de mari complicații speculative este „ipostaza” plotiniană. Gabriel Chindea subliniază că mai toate interpretările actuale date gândirii lui Plotin se sprijină pe o premisă falsă: că la gânditorul neoplatonic înțelminim o variantă precreștină a Sfintei Treimi, sub forma celor trei ipostaze pe care le îmbracă principiul divin: unul, suflet, inteligență. „*Datorită teologiei creștine, în limbile moderne, spre deosebire de greacă, semnificația cuvîntului ipostază (ipostas) a ajuns foarte particulară – chiar dacă termenul tînde astăzi spre polisemie, iar «ipostază» poate însemna totodată «stare», «situație», «dispoziție» sau «aspect». Totuși, cînd este folosit într-un context filozofic, referința teologică revine inevitabil. Iar asta cu atît mai mult cînd e vorba de Plotin, unde rezonanța creștină pare să fie încă și mai puternică, de vreme ce pînă și numărul ipostazelor pare să fie același, și anume trei. Prin urmare, de aici și pînă la a pune explicit în legătură ceea ce presupune a fi treimea lui Plotin cu Treimea creștină nu mai*

era decît un pas. [...] Ideea că teologia lui Plotin coincide cu o teorie despre cele trei ipostaze nu apare ca atare nicăieri în textele plotiniene. Este adevărat, atît cuvîntul ipostază, cît și cuvîntul trei apar la Plotin, dar niciodată împreună pentru a indica, așadar, un grup de principii teologice supreme (unul, inteligența divină și sufletul universal)” (p. 116).

Potrivit lui Gabriel Chindea, eroarea comentatorilor vine din sugestia dată de titlul uneia din cărțile **Enneadei** (V, 1) – „Despre cele trei ipostaze primordiale”, titlul care nu-i aparține de fapt lui Plotin, ci lui Porfir, formulare care ulterior avea să-i inducă în eroare pe majoritatea exegeților operei lui Plotin. Dar, dincolo de subtilități și interpretări, merită să reținem o nuanță care reprezintă o constantă a gândirii metafizice europene, și anume că punctul de origine a universului, cea găoace primordială din care apar toate și care le mișcă pe toate („primul motor” al lui Aristotel) este închipuit ca o „gîndire care se gîndește pe sine”. Dacă trecem peste stranietatea aparent absurdă a expresiei, rămînem cu autoreferențialitatea unui act care se exercită asupra lui însuși. E una din obișnuințele cele mai durabile din istoria filozofiei de a cere unui fenomen să aibă drept efect întoarcerea asupra lui. E ca și cum aș spune „sufletul care se însuflețește pe sine”, „materia care se materializează pe sine”, „iubirea care se iubește pe sine”, „mîntuirea care se mîntuie pe sine”, „oginda care se oglindește pe sine” sau „actul care se actualizează pe sine”. Relația cu sine a unui act e genul de abstracție pe care nu-l înțelminim decît în filozofie și care uneori poate da rezultate extraordinare. Ce e fascinant este că sensul unor astfel de expresii e verosimil numai în cazul unor entități cu rezonanță psihică. De fapt, aici se simte specificul filozofiei: săvîrșești o mișcare pe care simțul comun nu o cere și nu o intuiești, iar din săvîrșirea acestei distincții poți deschide un veritabil cîmp de speculații filozofice, cu remarcă că ele nu vor ține decît dacă, depășind stadiul de pivotări filologice, își vor găsi o legătură cu viața omului sau cu realitatea lumii.

Cartea lui Gabriel Chindea se mișcă în acest tărîm al distincțiilor filologice cu bătaie tradițională. Un volum de acribie filologică și, cum spuneam la începutul recenziei, de trudă la palestră virtuozității conceptuale.

«

LIMBAJUL MIROSURILOR

PAUL-GABRIEL SANDU

Alcătuită dintr-o serie de studii și articole care au fost publicate în câteva reviste de specialitate, lucrarea Mădălinei Diaconu, **Despre miresme și duhori. O interpretare fenomenologică a olfactivei**, se așază în esența încercărilor de a aplica metoda fenomenologică husserliană asupra simțului olfactiv, încercări sortite să rămîna mereu în urmă atunci la stadiul de simple schițe. S-a orbit chiar de o anume „suspiciune față de mirosuri” a filozofilor, care și-ar avea justificarea în câteva remarcă ale lui Hegel, și în gîndirea în neîncrederea grecilor antici față de parfumuri.

Care să fie sursa acestei respingeri aproape sub-înțelese a mirosului din sfera eticului și mai ales din ce motive simțului olfactiv i-a fost acordat un rol mai mult decît secundar în filozofie? Iată două dintre trebările fundamentale ale cărții, în jurul cărora se construiesc meditațiile pe marea raportului dintre pasivitate-activitate și tranzitivitate-intranzitivitate și, încă mai important, analiza raportului dintre mirosuri și limbaj.

Considerațiile făcute de autoare în subcapitolul intitulat „Limbajul mirosurilor” merită analizate cu atenție, întrucît aduc în scînteie o problemă de o mare importanță pentru o fenomenologie a mirosurilor, o problemă ce pune sub semnul întrebării posibilitatea însăși a unei asemenea întreprinderi. În fața marilor dificultăți cu care se confruntă, Schopenhauer – în încercarea lui de a elabora o estetică a muzicii – găsește o soluție seducătoare și cu toate acestea deloc uluitoare a problemei raportului dintre muzică și limbajul discursiv. Afirmînd că „muzica, spre deosebire de celelalte arte care vorbesc numai despre umbre, [...] vorbește numai despre esență [voință]”, fiind o

„manifestare nemijlocită” a aceleiași voințe, Schopenhauer îi neagă caracterul ei de reprezentare pe care i-l atribuisese însă câteva pagini mai devreme. Pentru că, în contextul dat, nu proporțiile dificultății sunt interesante, ci mai degrabă soluția propusă în același loc de către filozof, nu vom mai întîrzi asupra chestiunii.

Prin soluția pe care o găsește, Schopenhauer pare a-și anula, cu bună-știință, valabilitatea propriului discurs și a propriei teorii estetice. Pe scurt, concluzia lui este că, de vreme ce voința, ca lucru în sine, este în afara domeniului reprezentării – iar gîndirea abstract-discursivă ține în mod esențial de această lume a reprezentării –, raportul dintre muzică și voință nu este conceptualizabil. Altfel spus, muzica și gîndirea discursivă sunt două „etaje” diferite ale limbajului, iar diferența dintre ele pare a fi una de natură.

Dacă problema raportului dintre muzică și limbaj este una nu numai extrem de dificilă, dar care trebuie imperios soluționată înainte de a începe construcția unei teorii estetice, același lucru se întîmplă, desigur, și în cazul mirosurilor. E limpede că trebuie discutat mai întîi, mai ales într-o cercetare fenomenologică, condițiile de posibilitate ale cercetării însăși, trebuie stabilit, adică, în ce măsură mirosurile pot constitui obiectul unui discurs filozofic.

Cu toate acestea, în singurul capitol în care problema raportului dintre limbaj și miros este ridicată, e tratată ca o problemă cumva secundară. Drept concluzie a celor câteva pagini dedicate chestiunii, autoarea observă: „[...] identificarea lingvistică și descrierea mirosurilor reprezintă o provocare pentru orice discurs, fie el științific, literar ori filozofic” (p. 68), la care se adaugă

Mădălina Diaconu, **Despre miresme și duhori. O interpretare fenomenologică a olfactivei**, București, Humanitas, 2007, 238.

afirmația echivocă: „[...] mirosurile, ca impresii nonverbale difuze nu sunt total decupate de limbaj” (p. 68).

Ca și când această problemă a „decupării” sau nu de limbaj a așa-ziselor „impresii nonverbale” ar fi una cu totul secundară, iar întemeierea posibilității unui discurs despre „impresiile nonverbale” ar urma să fie dusă la bun sfârșit într-o altă lucrare, autoarea se mulțumește să facă considerații de ordin statistic. Impreciziile de mai înainte sunt înlocuite acum de rigoarea câtorva constatări de ordin statistic: „de fapt, diversitatea termenilor («obiectivi» sau metaforici) este relativ redusă: 10% din adjectivele cele mai frecvente formează circa jumătate din totalitatea utilizărilor [...]” (p. 66). La rîndul său, concluzia capitolului este din nou tributară cifrelor: „În cifre, dacă la 1900 erau cunoscute doar două sute de molecule odorifere, numărul lor a crescut astăzi la mai bine de douăzeci și cinci-treizeci de mii [...]” (p. 69).

Sigur că astfel de date statistice au importanța lor într-o cercetare științifică și își pot păstra importanța chiar într-una filozofică. Dar, cu toate acestea, numărarea ocurențelor unor adjective referitoare la mirosuri sau a numărului de verbe de olfacție nu poate substitui o argumentare bine încheiată care să ofere temeiul însăși al discursului. Pentru că în cazul acesta nu este vorba despre investigarea unui raport între miros și vîz, de exemplu, care ocupă, de

sigur, un rol secundar într-o fenomenologie a mirosurilor, ci de investigarea aceluia raport care se constituie ca o condiție de posibilitate a investigației însăși.

Lucrarea Mădălinei Diaconu, care se vrea o fenomenologie a mirosurilor, se încheie cu un capitol intitulat „Templu de consum – mit post (modern) și utopie împlinită a postistoriei”, care este, probabil, cel mai bun capitol al cărții, dar care nu are decît o legătură tangențială cu miza lucrării. În „Cuvîntul înainte”, autoarea încearcă să justifice așezarea acestui capitol în finalul volumului: „*Lucrarea se încheie cu un studiu despre templul de consum și funcția psihologică de surrogat a consumului de astăzi, ca mediu în care se desfășoară activitatea de creație și receptare a parfumurilor*” (p. 9). Cu toate acestea, cele douăzeci de pagini ale capitolului, structurate în jurul unor probleme de genul structurilor spațio-temporale ale templului de consum sau care privesc comportamentul consumatorului. Lipsesc aproape cu desăvîrșire orice fel de trimiteri la chestiunile dezbătute în celelalte capitole ale volumului, nemaivorbind de lipsa totală a unor considerații sumative sau conclusive.

În concluzie s-ar putea afirma că volumul Mădălinei Diaconu este o colecție de studii – cele mai multe constituindu-se ca o investigație asupra simțului olfactiv și a mirosurilor – care țin însă mai curînd de psihologie decît de fenomenologie; care discută cu acuitate unele chestiuni extrem de importante, legate de estetica mirosurilor și de simțul olfactiv, mulțumindu-se însă cu constatarea unor fapte și cu clasarea lor ordonată, în lipsa unei reflecții de natură filozofică asupra lor. Această lipsă atîrnă cu atît mai greu cu cît, așa cum se întîmplă în cazul raportului dintre limbaj și mirosuri, o asemenea reflecție era mai mult decît necesară pentru orice demers care se pretinde a fi o fenomenologie a mirosurilor.

«

FESTIVALUL DE LA BRĂILA

MIRCEA GHITULESCU

Festivalul Zile și nopți de teatru european la Brăila s-a deschis cu aniversarea a 60 de ani de la înființarea Teatrului „Maria Filotti” ca instituție stabilă, cu repertoriu permanent. Altminteri, frumoasa clădire de pe strada Eminescu, minuțios restaurată între anii 1980-1988) a fost ridicată, se spune, la jumătatea secolului al XIX-lea. Primarul municipiului și Veronica Dobrin, directoarea teatrului, au creat momente mișcătoare, distribuind diplome și medalii veteranilor și colaboratorilor apropiați. Pentru noi a fost mai emoționantă „revederea” cu Dumitru Solomon, acest dramaturg inepuizabil, care își arată alte și alte fațete la fiecare nouă montare.

Victor Ioan Frunză, unul dintre puținii cunosători ai lui Dumitru Solomon, a făcut un colaj „crazy” cu șase piese scurte, una mai delicioasă ca alta. În text, efectele comice sunt obținute prin exces de logică, dar, în final, dezvăluie laturi monstruoase ale identității umane. Nu degeaba Victor Ioan Frunză a pus totul sub titlul **Identități**. Doi vecini au blocat spațiul comun (unul cu frigiderul, altul cu canapeaua), iar administratorul încearcă în zadar să medieze conflictul. Un conflict ireductibil tocmai din cauza logicii perfecte a celor doi combatanți (**Holul comun**). Soția vine târziu acasă și vorbește cu soțul aflat în camera de lucru, dar acesta nu răspunde. Fie că este concentrat asupra muncii sale, fie că nu există. Nici una, nici alta. Omul s-a spânzurat în timp ce soția sporovăia (**Dialog fără partener**). O doamnă vinde „colțuri de cameră” (**Vânzări cumpărări**), două familii care au jucat toată viața pinacle pe puncte în Orient Express ajung în criză și învinșii cer înapoi punctele furate de învingători (**Pinacle Orient Express**), un negustor încearcă să vândă o cămilă care nu există decât în imaginație (**Superba, nevăzuta cămilă**) și, în fine, un teoretician convoacă într-o pivniță doi colegi filozofi pentru a căuta o soluție pentru ieșirea din capcană. Ieșirea pe ușă este disponibilă, dar exclusă cu desăvârșire (**Apa**). Forța intelectuală a lui Dumitru Solomon de a vorbi cu neantul este mereu în actualitate.

Spre deosebire de predecesorii săi „absurzi”, Dumitru Solomon apasă pe latura comică. La rândul său, Victor Ioan Frunză mută și el accentul, dar nu pe tragic, ci pe funerar. Începând cu soțul spânzurat, spectacolul este o perpetuă înmormântare cu ciocli cu mânuși albe, coroane de flori de hârtie și figuri palide. Numai că și funeraliile lui Frunză, oricât de solemne, sunt extrem de comice. Situația e disperată, dar râdem fără voie, pentru că suntem prinși fără scăpare în capcana „dramediei” cum îi plăcea să spună lui Dumitru Solomon despre aceste texte moderne, care nu sunt nici dramă, nici comedie. Un termen de care avea nevoie ca de aer pentru a defini propria operă. Ultima scenetă, **Apa** (pe care Frunză a pus-o în scenă, cu totul altfel, la Oradea în urmă cu un sfert de veac), se desfășoară la Brăila în întuneric deplin. Din când în când, scapără un chibrit, apoi fascicule mici de lanternă. Jeturi de apă inundă spațiul de joc și aștepti, din clipă în clipă, să te ciupească răceala de tălpi. Trece un fior printre spectatori, dar este tot un fior comic. Chiar nu mai suntem în stare nici să ne înfricoșăm, atât de tare ne-am tocit? - îți trece prin minte. Dar catharsisul s-a produs: ieșim afară, la lumină, fericiți, ca și cum am fi scăpat de un blestem. Dar nu - pe trotuarul din fața teatrului ne așteaptă cei trei actori care au interpretat personajele X, Y și Z, murași din cap până în picioare. Citind materiale suplimentare, abia ne-am dat seama de identitățile actorilor pe care Caietul-program nu le ia în seamă, fiind înscrși la grămadă fără să se menționeze rolul interpretat. E adevărat că și noi, spectatorii, eram împinși la grămadă (*en betail*, cum spun francezii), dintr-un loc în altul, dar de numele nostru nu are nevoie nimeni. Așadar, cei trei domni care fac teoria chibritului într-o pivniță inundată (altfel spus, „țara arde și baba se piaptână”) sunt Alin Florea, Marcel Turcoianu și Radu Micu. Garnitura, tânără spre mijlocie, a teatrului este completată de Monica Zugravu Ivașcu și Silvia Tariq, dar, iarăși, nu știm care e una și care e cealaltă. O să ne uităm pe internet, ce să facem... Impresionante sunt, de data aceasta, costumele create de Adriana Grand, mai ales în Orient Express, unde te simțea la Cazinoul din Monte Carlo. Este vorba, evident, și de acele spații de ioc elegante pe care le oferă Teatrul „Maria Filotti”.

FRANCESCA ȘI CĂTĂLINA

CĂLIN STĂNCULESCU

Filmul „Francesca” își datorează faima scandalului iscat la premiera din festivalul venețian când un deputat și un primar s-au arătat jigniți de două replici anodine din film. Vâlva acestui conflict, ce a dus la interdicția proiectării filmului în unele zone din Peninsula, a propulsat opera de debut a regizorului Bobby Păunescu în zona profitabilă a distribuitorilor care s-au înghesuit să cumpere un film mediocru, mediatizat exagerat.

Povestea tinerei educatoare care doarește să părăsească țara pentru a deschide o grădiniță în Italia pentru copiii defavorizați de soartă nu este lipsită de credibilitate și, uneori, chiar de suspans. Părinții au păreri diferite, amantul se descurcă din ce în ce mai greu cu afaceri riscante, un naș supraponderal face pe generosul în schimbul unor promiscue atenții de natură sexuală.

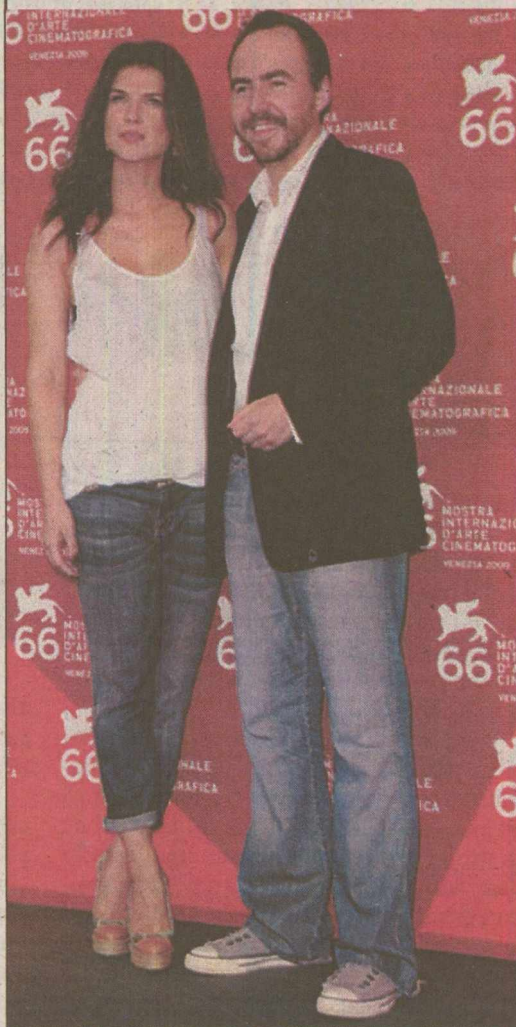
Regizorul, fan declarat al operei lui Cristi Puiu, nu se poate debarasa de tutela stilistică a autorului filmelor „Marfa și banii” și „Moartea domnului Lăzărescu”.

Liniaritatea epică a scenariului, ce ambiționează decuparea unei felii de viață reprezentative, nu aprofundează psihologia personajelor puse în ecuație, după cum absența unui happy-end pare mai degrabă concluzia unui fapt divers gonflat pentru marele ecran dintr-un reportaj de televiziune de nișă. Doar interpreta mamei Francescăi, excelenta actriță care este Luminița Gheorghiu, devine atașantă, prin discreția și măsura cu care tratează un rol secundar, ce portretizează frustrări adânci, greu de exprimat în cuvinte. Goana după bani, pare să intereseze mai mult personajele filmului lui Bobby Păunescu decât relațiile firești, interumane, privite cu o detașare rece, ce induce la urma urmei, indiferența față de reprezentanții unei colectivități nu prea fericite. Nu cred că absența unor lipsuri majore poate înnobila mesajul unui film care stă la remora unui autor stimabil, după cum excesul de vulgarități prezente în dialoguri și coloana sonoră pot salva filmul de mediocritatea prea puțin aurită a existenței sale.

„Katalin Varga” în regia lui Peter Strickland, coproducție Marea Britanie-România, aduce pe ecrane drama unei femei violate, cu un copil rod al acestei crime, plecând într-o călătorie inițiată pe urmele atentatorilor. Fără lovituri de teatru, cu un scenariu ce propune o aventură tragică în limitele verosimilității, filmul lui Strickland aduce pe ecrane existența expiatorie a unei femei, condamnate de o societate lipsită de justiție pentru o crimă abominabilă căreia îi este victimă. Fără mari arii interpretative de remarcat, în afara rolului titular susținut de Hilda Peter, actriță a Teatrului Maghiar din Cluj, filmul „Katalin Varga” repune discuția fragilitatea justiției și eficiența instaurării dreptății pe cont propriu, cu sau fără planificarea victimelor colaterale.

Excelent filmat pe meleaguri transilvane, cu o distribuție extrem de eficace, având o coloană sonoră demnă de cele mai mari nume ale cinematografului contemporan, opera lui Peter Strickland cucerește și emoționează dincolo de convenții, dincolo de inerente ambiguități.

Prezența acestui titlu, alături de „Poțiștii, adjectiv”, de Corneliu Porumboiu, în preselecția premiilor Academiei Europene de Film certifică valoarea unei opere mature, capabile să cucerească fără „cârje” publicul de pretutindeni. Palmaresul premiilor europene de film se va anunța la începutul lunii decembrie, ceremonie de decernare fiind găzduită în acest an de Germania, patria regizorului Wim Wenders, președintele Academiei Europene de Film.

Povestea Francescăi, de altfel, onorabil interpretată de Monica Bărlădeanu, este evocată în cadre lungi, statice, cu o economie declarată de mișcări de aparat, în cheia unui minimalism deloc seducător, pertinent sau reflexiv.

Am văzut și români fericiți alergând după bani. La propriu, contra cronometru. Cursă cu obstacole. Un el și o ea. Run, Forrest, run versus Run, Lola, run. Cu Virgil Ianțu în rolul principal. Între noi fie vorba, prezentatorul, fost backing vocal, fost corist, era mult mai simpatic alături de puștii care spuneau lucruri trăsnete. Dar să lăsăm sezoanele trecute la locul lor, în arhivă, și să privim înainte. Spre cei 10.000 de lei pe care emisiunea „Mobilul“ îi pune la bătaie în fiecare săptămână. Condiția e să ai telefon, ca să te sune Ianțu să-ți dea indicii, apoi să ai un start bun, rezistență la proba de alergare prin oraș, ceva istețime să găsești semnele lăsate prin Curtea Veche ș.a.m.d. și puterea de a ceda o mie, două de lei dacă nu te descurci pe parcursul cursei. Dar ei s-au descurcat. Și el, dar mai ales ea. S-a târât pe sub ruine, a intrat în fântâna arteziană de la Universitate, s-a cățarat până la ceasul de la Șuțu după o hartă și - uraaa! - a învins. Scor final: 6.000 de lei plus valiză. I-a împărțit cu el, frățește, ca doi tovarăși de drum. Abia aștept să mă uit la următoarea emisiune. Eventual, și la reluare, pentru aprofundarea corectă a tehnicilor de câștig și alergare. Tot înainte peste orice obstacol. Mi-aduce aminte de vremea când eram cutezători și ne puneau să citim „Cireșarii”, apoi să ne regăsim în personaje în misiunea „colectarea sticlelor goale contra depistarea castanelor comestibile”. Aș vrea să-l sun pe domnul Ianțu și să-i mulțumesc. Pentru stropul de istorie picurat în televizorul meu. Eu sunt un Cireșar.

Am văzut și români fericiți câștigând bani ușor. în fotoliu, de-acasă. I-am văzut la Super Bingo Metropolis. Au cumpărat câteva cartoane, au sunat, au trimis codul și au câștigat. Trei posibilități: 1) posibilitatea de a-i urmări pe Țociu și Palade în fiecare

TV PLANET

AM VĂZUT ȘI ROMÂNII

ANA-MARIA NISTOR

duminică seara, pe Antena 1, cum își măsoară talentul, tehnica, experiența în situații comico-tragice, ediție princeps; 2) posibilitatea de a asista cum o afacere de milioane bune devine iar legală, se întinde ca un pojar național și e aplaudată de cei cuprinși de febra firimiturilor aruncate de producători; 3) posibilitatea de a uita fostele tunuri grandioase pentru că zeul banului bântuie iar și te ia la lingurică. Atunci stai ore în șir în fotoliu și aștepti un telefon, ca să intri în direct și să citești un număr de pe carton în fața întregii țări așa, ca să vadă toți că ai câștigat.

Totul e să nu rătăcești beletul că s-a ales praful de tot. Dar asta-i puțin probabil. Nici hazardul nu mai e ce-a fost pe vremea lui Caragiale care, oricum, n-a fost un român fericit. Cu noi stau lucrurile altfel. Investiție minimă, câștig maxim. Un cartonaș și un telefon care-ți va schimba viața. Aproape de miezul nopții, ca bagheta zânei ce poate transforma un biet dovleac într-un Audi Q7. Nu vreau să spun că suntem o țară de Cenușărese, departe de mine, ce mi se pare, însă, esențial e așteptarea. Americani, Godot, ucigașii mioritici, un prinț călare pe un cal alb – nu contează. Important e să stăm cumiți ca niște fecioare sfoase,

așa cum știm noi mai bine și să așteptăm miracolul, *deus ex machina*, destinul să acționeze. Și vom fi trăiți fericiți până la adânci bătrâneți împreună cu toți vecinii și prietenii, petrecând din zori și până seara. Eu sunt român, deci sper. Fără număr.

Am văzut și români fericiți foarte triști. Aproape nefericiți. Care trebuie să se ocupe de vânzări anterioare, să se împrumute de 1,5 milioane de euro ca să cumpere o rafinărie și apoi să aștepte să se dea cu un miliard și ceva mărunțiș, care sunt nevoiți să pună un adaos de 3.200%, care să caute pentru o scenă cuie de 5 dolari bucata, care, în fine, să lucreze pentru noi care dormim liniștiți. Aceștia sunt niște oropsiți ai sorții, obligați să trăiască într-un paradis iluzoriu, în care orele nu se mai măsoară după Rolexul demodat, în vacanțele veșnic albastre și calde, cu nuci de cocos care nu vor să intre în poșeta Louis Vuitton, în aceleași avioane personale, singuri cuc, doar cu SPP-istul personal alături. Ei sunt un fel de paria pe care societatea îi îngăduie pentru treburile nu tocmai curate ce trebuie făcute. Sunt creștin și accept că așa e dat, ca unii să se chinuie în Nirvana.

Am văzut și români foști români. Care-au plecat care-ncotro, unde au văzut cu ochii. Franța, Germania, Canada. Noi i-am uitat, ei vor să ne uite. Câte unul reușește să facă ceea ce ar fi fost imposibil de realizat aici. Ia și premii, chiar Nobelul pentru Literatură. Atunci noi ne amintim că sângele apă nu se face. Ba se face. Cel puțin până când ne hotărâm să le plătim cercetătorilor noștri măcar taxa de participare în competiție, așa cum fac alte țări care-și cultivă valorile. Până atunci, să ne bucurăm că am văzut și români.

TELEMACO SIGNORINI, CEL MAI BINE COTAT PICTOR ITALIAN LA SOTHEBY'S

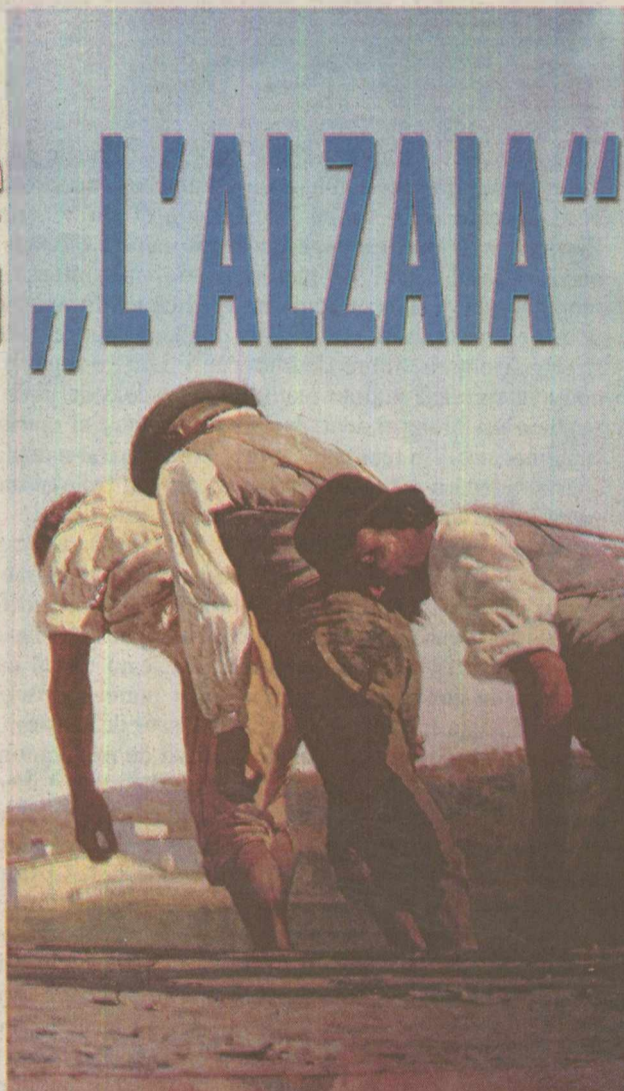
4 milioane euro pentru

CORINA ȚUCU

S-a deschis la Padova (între 19 septembrie și 31 ianuarie 2010), la Palatul Zabarella, expoziția „Telemaco Signorini și pictura în Europa”. Cine e Telemaco Signorini? E Grigorescul Italiei, „figlio d'arte” – tatăl său, Giovanni Signorini era vedutistul marelui Duce al Toscanei - membru al grupului toscan al macchiaiolor, numiți așa pentru pictura „a macchia” (pată, de culoare), care se întâlneau la cafeneaua „Michelangelo” din Florența, dandy alla Baudelaire, spirit sarcastic despre care „Rivista italiana” spunea, când a fost numit unul dintre membri comisiei Bienelei din Veneția de la 1896, că „nu e nimic sfânt în acea gură infernală ornată de frumoși dinți de fildeș”.

Signorini - *nomen omen* - este un maximum de eleganță de stil, de incredibilă prolificitate și bruște schimbări de manieră sau de subiect. Pictează orașele: ghetoul venețian, Florența și strada botegilor de vânzatori de cărbuni, Edimburg și Kirkgatul de lângă, dar și peisajul de țară explorat cu frenezie în vacanțele estivale (ca și Grigorescu și toți care-au frecventat pădurea de la Fontenbleau): Settignano, izlaurile toscane, marinele Liguriei, peisaje inundate de pete de lumină ireale.

Este un pictor „social” (și nu pot să-mi opresc un gând: dacă Italia ar fi fost sub Cortina de Fier, aceste scene așa-zis „sociale” ar fi fost recuperate de realismul socialist cum au fost păstoreii și carele cu boi ale lui Grigorescu?), celebra „l'Alzaia” (Tragerea la mal a unei ambarcațiuni) are în prim-plan bărbății înjugați cu funii care trag amonte o ambarcațiune pe Arno. Barca nu intră în cadrul vizual, centrul tabloului îl ocupă aceste siluete masculine îndoite de efort, opințiți ca într-un vers din Arghezi: „El, singuratic, duce către cer/ Brazda pornită-n ceruri de la vatră”. În plan secund, stă lumina unui soare toscan ce nu mai

apune odată și două siluete decupate (ca orice fiu de vedutist celebru) din Cataletto – burghezul îmbrăcat după moda englezească, posibil și englez veritabil cu casă în împrejurimile Florenței, de mână cu fetița împamponată și – nelipsit în imaginile lui Cataletto – cățelușul de vânătoare „da rippo” (care aduce prada) zglobiu și cu o existență incomparabil mai fericită decât oamenii-bestii, bieți asini care trag la jug. Ceea ce șochează – pentru că acesta este adjectivul cel mai adecvat pentru opera lui Signorini – este tăietura, cadrul tabloului. El amintește de stampele japoneze ale lui Utagawa Hiroshige, atât de important pentru impresioniști. Diagonala compoziției dă

perspectiva, iar legile de aur ale Renașterii sunt întoarse pe dos. În prim-plan este umbra, efortul inuman al bărbăților înjugați, infernul; abia în planul îndepărtat este lumina, culoarea, paradisul ca în peisajele forestale ale lui Corot. Frecventările pariziene se dezvăluie, amicitțiile se trădează, genialitatea vine după.

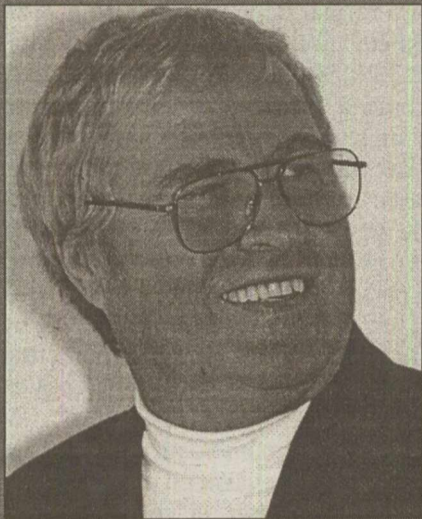
Altă scenă „socială” cu un nume fascinant – „Sala agitatorilor (nebunelor) de la spitalul Sfântul Bonifaciu”. Același dramatism a în Velázquez sau Géricault, care reclamă o demnitate negată bolnavilor mintali. Același prim-plan în umbră, cu o masă lungă la care stau biete nebune cu gesturi necontrolate. Lumina cade în spate, pe zidul galben ca la un alt mare vedutist – Jan Vermeer din Delft. Tensiunea țâșnește din fiecare centimetru de pictură, din disperarea pumnilor înălțați în van, din contrastul șocant de lumină și culoare. Degas vizitează atelierul lui Signorini la 1875 și rămâne uluit de acest tablou.

O altă lucrare este „Noiembrie”, un amestec de plumb (bacovian, zice ochiul meu românesc) și cenușiu, unde cerul se unește cu pământul prin brazdele de noroi ale câmpiei, ca-n grafica lui Pucă. Pe drum, o căruță cu coviltir trasă de doi cai vine spre privitor de după o curbă a drumului creionată de urmele înnoirite ale altor trăsuri trecute. Forță expresionistă *ante literam*, vigoare a compoziției și a materiei, tușe lungi „a macchia”, cum erau și penelatele peisajelor lui Grigorescu.

Culmea rafinamentului și al dandysmului este capodopera „Toaleta de dimineață”, tablou scandalos la acea epocă, ce înfățișează prostițuatele dintr-un bordel din Florența, care se spală, se piaptănă, se pregătesc după o noapte „de muncă” să meargă la culcare. Tabloul îl va inspira pe Luchino Visconti în scena din „Senso”, când frumoasa Alida Vali își caută amantul. Opera a aparținut Maestrului Arturo Toscanini.

Telemaco Signorini este Nicolae Grigorescu al Italiei, cu deosebirea că, la noi, cu Grigorescu, pictura modernă se află la început și, caz miraculos, chiar de la început această pictură atinge un vârf maxim, atât de genial surprins de cel mai fin cunoscător al operei grigoresciene - regretatul Remus Niclescu; la ei, la italieni, Telemacul Signorini vine după etrusci, romani, Renaștere. „Bella differenza, signori miei!”

CONSTANTIN NOVAC

Locuiesc (adică zac, melancolizez, dorm, citesc, uneori mai și scriu) într-un imobil interbelic de vârsta mea, scăpat cu mila lui Dumnezeu de restitutio in integrum. Mă aflu așadar pe faleză, în Peninsula, fostul oraș-cetate tomitană înobilată – pentru cei ce mai poartă reflex curcubeul vagilor mărturii arheologice – de aura timpului ireversibil. Marea din ferestrele mele are rare reflexe de albastru ciel, de cele mai multe ori bătând în negru-vânăt, e de mult vitregită de meduze, garizi, crabi, căluți de mare, pești câinești, nori de aterină, delfinii nu se mai apropie de țarm. O mare pustie, rareori străbătută de roiuri de vele, dar mai ales străbătută de câte o șalupă cu motor, al cărei siaj trasează veuri înspumate pe o oglindă placidă. În multe împrejurări, indiferent de anotimp, rafale de vânt vin să-mi foșnească jaluzelele vechi, chinezești (trebuie să le schimb), sugerându-mi zbuciumul unei punți de corabie în furtună. Arhaicelor faruri care zeificau orizontul întunecat le-au luat locul niște schelete de fiare profilate cu o oglindă în vârf, la fel de funcționale, e adevărat, dar mai puțin repere ale unui trecut conservabil în amintirea viitorului.

Așadar, strada Marcus Aurelius, a doua în ordine cronologică urbană de administrație românească, stradă al cărei nume tâlmăcit în autohtonă, după constatarea ironică a lui Caragiale, înregistrează nu mai puțin de șaisprezece versiuni. Respectiva stradă emblematică pentru Peninsula, fostă Clise Burum (pământ galben în turcă), adăpostea, pe la 1890, maghernițe din chirpici, câteva presupuse cărămidării cu materie primă ruptă din calcarul precar al locului și două-trei lupanare cu sau fără felinare roșii. Astăzi, dacă nu te grăbești, trecător fiind pe respectiva uliță devenită stradă și suferi de oarece afecte desuete, realizezi că pășești pe fărâme de arhitrave, resturi de mozaicuri, de locașuri de cult, oase de arhonți și arhontese tomitane, cioburi de amfore și, cine știe, poate chiar pe pulberea lui Ovidiu.

*

Va să zică astăzi a mai rămas și ceva din ieri dacă iau în socotință retenții adolescente, cu corecția satisfacției (desigur acide) că, fără excepție, ne naștem pentru a deveni, la rândul-ne, pulberi. Ce fac, pensionar fiind, în atari condiții politico-ideologico-etico-global-economice? Zac, melancolizez, dorm, uneori mai scriu sau citesc. „Mai aveam puțin și-mi uitam sexul – zice el. Apoi o pătrunse, instantaneu, lovind-o ritmic, aproape dureros, de osul pubian. Ea icni.” Sau din ziare: „Doamnă serioasă, 67 de ani (?), căsătorită, fără riscuri, ofer companie sexuală de domni generoși.” Vetust fiind, după părerea mea, viața merge înapoi.

*

Acum, după împrejurimile de pe Marc Aureliu. Odinioară, când am ales-o, era calmă, rareori străbătută de câte un vehicul; casele învecinate, puține la număr, cu jaluzelele semilăsate, așternutul vegetal al falezei abrupte la ale cărei poale marea își făcea jocu-i capricios, toate astea îmi ofereau senzația unui refugiu. De paznic de far. Câteva construcții în devenire îmi vor ascunde curând orizontul albastru. „Homme libre, tu cheriras toujours la

OAMENII LUI

mer”. A început prin a mă dezamăgi și ea. Am crezut-o din fragedă copilărie un imbold baudelarian. Nu știam pe atunci că eternitatea incumbă indiferența. „De pe pământ mă cheamă a Ta împărăție/ Și vin spre Tine Mare voios și mă dau Ție/ Al Tău sunt și pe valu-Ți semeț de m-ongropa/ Voiesc să simt prin Tine nemărginirea Ta” - Ludovic Dauș. Bye-bye! Strada mea care marchează printre primele răsăritul țării a devenit monstruoasă. Haite de câini hămesiți îți amușinează agoniseala de piață. La cei cunoscuți deja, o cățea de curând pripășită cu floricea de tablă prinsă-n lobul urechii, semn că a fost sterilizată în chip fructuos, s-a dovedit a fi un fecund organ reproducător. Târâște pe sub țâțele ei vinete o duzină de viitori colocatari. Intră în concurență de la fel de fecundă procreație cu țigănimia locului, fertilă și ea, acompaniată de țipetele isterice în limba ce le-a fost dată cu mici interludii de imprecății românești ale puradeilor despuiți până-n decembrie. E o casă în apropiere, splendidă alcătuire interbelică, pe lângă care treceam cu vădită religiozitate, unde categoric a trăit o femeie fermecătoare, mi-ar fi plăcut să fie Cella Serghi, oricum, o faptură care s-a lăsat prinsă-n pânza de păianjen a iubirii. Acum, colcăie de tuciurii, ferestrele sunt coșcovite, cârpite cu carton, prin geamuri sparte răzbat manele din casetofoane străvechi, stridente de pică tencuiala dospită. La prăvălia din colț se vând țigări viceroi, batoane de parizer, pâine, câte o bomboană pe băț pentru ăia mici. Asta, de obicei seara, când se întorc seniorii de la ciordeală. Să nu uit mașinile care au sporit în ritm exponențial, sfidând atingerea durerii economice naționale.

*

Tot despre Marcus Aureliu în context urbanistic peninsular, într-o provincie uitată de Dumnezeu, cu excepția verii, în care orice tip cu T mare, fie el Da Vinci sau Einstein, n-ar putea ajunge decât un mărunț ofician de poștă. Orașul vechi își pierde istoria, n-a rămas nici otoman, nici occidental, cum nu cred că va deveni vreodată. O amestecătură penibilă de dughene printre care se strecoară puținii străini descumpăniți. Ulițele înguste ce converg spre așa-numita piață Ovidiu, acolo de unde ne veghează-n bronz oxidat declaratul înaintaș al spiritualității noastre – în realitate, un biet exilat care și-a deplâns soarta relegării –, adună intermitent, cu prilejul unor paranghelii aparent nepolitice mulțimi pestrițe în așteptarea unui mic și a unui țap de bere din partea casei, indiferent de partidul ospitalier. Trăsesc rareori, la miezul nopții, când și-e lumea mai îndepărtată, pulberi de artificii reformate, contabilizate undeva la centimă de către furierii armatei. Nu există cale pietonală. Dacă nu există câini hămesiți în zonă, puțin probabil, mici puradei care abia așteaptă să se înfrupte din resturile lăsate de mușterii, te poți trezi cu botul unei mașini în pizza de patru anotimpuri. Sau, la alegere, kebab, mititei, shaorma, șuberec, imam baidi. Sau pur și simplu fast food uitate-n galantare. Pe de lături, maghernițe presupuse a fi abandonate – atenție, pericol de prăbușire –, oricum, ferească Dumnezeu să te apropie mai mult de ele pentru că probabilul, presupusul pus în proprietate prin diverse ambigue strata-geme și-ar sări în spinare, trotuare cu provocări alpine, clădiri în stil rococo, altă dată falnice, cu balcoane forjate laborios modelate de meșteri iscușiți care făceau cândva faima feroneriei provinciale și nu numai (acum sunt la fier vechi), pitite astăzi sub construcții noi, diforme, lacome de spațiul public, de ambientul urbanistic al locului (mă) înstrăinează de propriul habitat. Și de tot ce poate fi potrivit acestuia.

N-ajunge. Intrarea în Peninsula (orașul vechi) presupus triumfală ca orice intrare într-o cetate, rămâne fidelă precedentului comentat. Te întâmpină mai întâi un soi de coteț prelungit, parțial color, pretins a fi fântână arteziană cu câteva (pardon) ejaculări de apă, alături de un grup statuar (de departe kitsch) care s-ar vrea copia reputatului monument roman cu trimitere la lupoaica și căței ei legendari Romulus și Remus. Monumentul autentic este însă alături; o cabină rectangulară din termopan (nu e singura din urbe, nici ca decor, nici ca folos, semănând perfect cu un cavou de familie) adăpostește un paznic bugetar, a cărui șapcă de uniformă bugetară, lepădată pe micuțul birou (?), îl substituie în numeroasele lui absențe.

Ce nepot de unchi de văr l-o fi făcut pe bunicul respectiv străjer peste pavajul cenușiu? Câtă vreme nu cred că vreun nebun s-ar sumeți să smulgă de la țâțele legendarei (copie autohtonă) cei doi avortoni pe care penumbra tomitanică îi face șobolani scâncind după țâța mă-sii?

*

Recunosc sincer că sunt (o fi din pricina exclusivă a vârstei?) un sensor maladiv combinat fără țâfnă cu o rațiune funcțională, sunt o fumigenă pentru mine însumi. Lumea mi se pare cețoasă. Chiar și cele afirmate mai sus pot fi luate ca atare. Cât o fi lumea în mine și cât eu în ea? (Aproximativ din Shakespeare). Mă preocupă tot mai intens originea instinctuală a fiecărei simțiri sau mișcări, substratul lor psihologic. Să luăm, de pildă, câinele lup al vecinului. După mine, câinele lup e un hibrid monstruos. Un mutant. A luat din cele două specii combinate tot ce e mai rău: slugărnicia și agresivitatea. Supunerea nu exclude ferocitatea, nu neapărat în cazul celor ratați de orice rasă ar fi. Dacă aș continua acest gen de filozofie la genunchiul broaștei, ar fi așa cum am spus. Ah, acum mă lamentez, de câte ori, în miezul nopții, când, la vârsta mea și când de fapt nu mai există, îmi permit (n-am fost născut dată un obsedat sexual), îmi permit așadar să promovez relecturi din vise erotice de tinerete? Doar o adiere caldă, aromitoare, fragil-senzuală – ating, dar nu pipăi, nu caut – dinspre făpturi care n-au trecut nicicând prin viața mea? Or fi de dincolo? De unde am mai fost sau voi mai fi? O făgăduială? Un regret? Trecut sau viitor? Un reproș nocturn subliminal, al unei vieți îndelungate față de anumite tentații refuzate sau ignorate? Care ne terorizează abia acum în regim de visare, fără nuanța unei dorințe localizate undeva anume? Cu ușoare, jenante pulsații matinale care nu-mi amintesc obiectivul obscur dintr-un burdăș început? Toate astea din pricina hămăiturilor lupului din vecinătate. Ar fi mai moral să ucizi câinele sau proprietarul? Mai uman, zic, câinele. Sau omul? Cum? Soluții năstrușnice pentru imposibila, infecta mea moralitate, deș Mengel îmi face de departe semn cu degetul. Refuz orice soluție salvatoare pentru unica și repetata mea noapte scrâșnită, între două pastile trecute cu greu prin strâmtoarea gătită de nesomn a faringelui.

*

Și acum, despre tribulațiile mele în acest spațiu tomitan în care, după voia-mi răposată, melancolizez, zac dorm, citesc „Ea zvâcnea sub el, cu gura semiînclășată, în vreme ce el, trăgând-o sălbatic de păr, o făcea incapabil să respire, cu organul lui pătruns aproape până în rădăcinile traheii.”

Mai departe. Mă închin creștinește, ortodox, dreapta stânga, dar sfidez morala conform căreia nu trebuie să urăști pe cei ce te urăsc pe tine. Care pe care... Poți urî, de pildă, politico, cu plecăciuni perverse, lăsându-i carotid să-și reverse substanțial conținutul sangvin al recipientului său trupesc. Nu pot. Accept răzbunarea indianului care instalat pe malul râului, să zicem în poziție lotus, așteaptă ascultând șoptele eternului. Nimic dinamic. O vreme Dinspre amonte spre aval, trupul dușmanului său, buhăi verde și umflat, trece pe sub privirea lui și se pierde în depărtarea râului. Indianul se ridică, nu are remușcări, n-are ce-și reproșa, a urât și atât, și a așteptat. Se ridică din poziția lotus și pleacă. Nu știu de ce mama dracului ar spus asta. Poate pentru că, în ciuda ortodoxismului me impus de predecesori, urăsc, ca și ei, indianește. Pace lor.

*

Și acum pentru că m-am eliberat de mine însumi (poziția lotus este foarte incomodă, cere exercițiu, nu mă vorbesc de vitalitate), enumăr câteva cazuri ce-i drept, mai puțin susceptibile de resentimente majore, nu neapărat de pe strada Marcus Aurelius.

1. Acuz o afecțiune care bate spre rinichi. Îngrijorare firească. Pesemne, zic, am zăbovit prea mult în marea de alături și... Găsesc, în prospecte medicul urolog. După amiază, la cabinetul particular, deoarece omul, ¾ din trage din greu la spital. Ora 5. Aștept. Răsfoiesc, din lipsă de altă ocupație, pe masa din anticameră, reviste colorate care mă răscolesc sugerându-mi boli anihilante

SAITA FERNES

Tratamente sumare, riscuri majore, multe fatale. Angoase, perspective sumbre care mi se strecoară furiș în mental, apoi în măruntaie. Sunt aproape mort și mi-am permis iresponsabil să nu las un testament copiilor mei. În sfârșit, apare și el. Doctorul. E tânăr, dar aparent extenuat. O muncă în spital, o știu din propria-mi experiență, e un coșmar. O isterie colectivă ne mută deseori din neliniști în boliște, chiar dacă nu-i cazul. Intrând în cabinetul lui, nu mă vede. Cred că nici nu mă aude. Urolog fiind, n-o să mă caute-n ureche. Îmi bagă degetul în fund – chestie care mă oripilează – și-mi prescrie precipitat o rețetă. „Un milion de lei”. „Poftim?” Examenul. Plătesc, fără chitanță. Revin, după o lună. Îl aștept. Pe doctor. Alte reviste, alte agresiuni. Sunt aproape mort, mă previn prospectele. Dau colțul dacă nu mă las de toate cele lumești. Medicul e tot extenuat. Îl compătimeșc, dar... Intră în cabinet, fără să mă vadă. Cu mâna udă pe rezultatul rețetei, bat timid în că. El, pe scaun, eu, în picioare. Mai am timp să mă întreb răutăcios, când mai poate răfoi, între două ambuscade, un manual de specialitate. „Mda”, zice. Eu, tot în picioare, cu prohabul desfăcut, în ideea că... „E-n regulă! Cinci sute de mii!” „Poftim?” Rânjesc prostește. „Nu-ți dau un milion, că-i doar o consultație”. Mă uit la el. El nu la mine. Nu poți citi pe fața lui – e obosit, dar lacom – dacă a avut un deces în familie sau a câștigat la loto. Cred că nu mă vede. Presupun că, dacă l-aș jefui măcar de cei cinci sute de mii ai mei, nu s-ar dovedi în stare să-mi facă portretul robot pentru o eventuală investigație polițienească. „Dom' doctor, eu sunt pacient, nu client”. Ori nu pricepe, ori i-e silă de mine. Schițează o grimasă. În anticameră, alți tâmpiți ca și mine așteaptă naivi și timizi să devină clienți.

2. O dimineață mohorâtă de toamnă. Nu s-a luminat încă. Mașina se hurducaie pe șleahuri desfundate, stârnind, în bătaia farurilor perdele de praf răscolit de vânt. Nu e zi de pescuit, cu atât mai rău pentru mine, atașat întâmplător unor amici mari amatori de băgat un băț în apă. Răbdarea nu e calitatea mea. Imobilitatea aferentă așijderea. Lacul ca să-i zicem Codru... Orizont cețos, nori de ardezie. Bate un vânt rece, umed, tăios, pătrunzător. Neguroasă, lumina lacului ascunde orizontul, în vreme ce amicii mei, cu degete întepenite, moșmondesc în semiîntuneric, leagă, desfac, loadă, scormonesc după momeală în cutii anume pregătite. Dărdâi de frig, de nesomn și, în zorii cenușii, mă ghemuiesc sub un butoi uriaș debordând de peturi goale și sticle de monopoli arhaice, goale. Lacul se dezvelește de neguri, undeva, dincolo de el, pe marginea opusă lui, o construcție ciudată pe care febra mea și pustietățile din jur mi-o transformă în fata morgana, izbucnită din peisajul sterp, aproape saharian. Amicii mei trebăluiesc pe un mal răpos și lunecos, pe care predecesori pescari la fel de sămenți l-au transformat în toboganuri cu aterizări pe fese, ca să fie decent. Într-un efort de luare de cunoștință, deslușesc împrejurimile imediate. Alături de noi, o coșmelie improvizată temporar, un individ cu fes scoate din apa plumburie, vâlurită, în disperarea alor mei, pește după pește. O pisică târcată, pesemne obișnuită locului, pândește o eventuală recoltă de pradă nepăzită. E marginea localității unde, conform tradiției, este aruncat tot ce e de prisos. Cocoși trufași, aprigi, se aprind de dimineață guvernând cârduri de găini scotocitoare în țărâna locului. Clăi mărunte de paie, a căror umezeală presupusă îmi ruginește ce-a mai rămas din articulațiile încheieturilor. Și așa țepene. Amicii mei schimbă, fără folos, sculele lor performante. Zadarnic. Vecinul nostru de sub coșmelie mă (ne)sfidează. Cred că e în complicitate cu prada. Cineva, nu îl văd, dar îl simt, robotește, (nea boală) în spatele unor ostrețe șubrede. O noatenă murgă, piscată matinal de streche, țopăie îndrăcită și nechează copilărește. Mai încolo, tot în răcoarea severă a dimineții, privesc în perspectivă (spațială) șiruri dezordonate de case cu păsări îndoliate, negre, pesemne ciori, survolând peisajul. E un loc de reclusiune monahală. Nu mă încumet să ies din mormanul peturilor. Multe dintre ele plutesc aparent elegant în undirile veninoase ale valurilor.

Aici ar putea fi plasată varianta Sodomei și Gomorei, plus arca lui Noe, plus apocalipsa lui Ioan. Halucinez ca orice degerat. Soarele, zgârcit, îmi irigă pupilele, vecinul scoate pește după pește. Să fie coșmelia de vină? Ai mei zac în lumina tulbure cu prăjinile nemișcate deasupra apei. De undeva din spațiul neatentei noastre apare un ins pir-

piriu, vânat de frig, figură inexpresivă și impersonală, n-ai ce vârstă să-i dai, se vede că n-a dormit nici el, pleoape umflate, pomeți buhăiți, congestionați, reacții convulsive; poartă o curea roasă la mijlocul unui soi de loden, lăsând să se vadă în bătaia vântului neostenit, pantalonii lăbărtați, căzuți pe șale. „Taxa, vă rog!” Are ceva grotesc-amar, se face că răsfoiește un chitanțier între degete boante și întinde mâna spre mangoți. „Cât?” „Șapte sute de cap”. „Păi, alaltăieri cereai numai patru sute”. „Așa-i dispoziția de ieri”. „Na trei sute și du-te-n...” Bonierul rămâne virgin, precum lacul amenajat ultima dată de Creator. Până vine fiscul și la el. Singura mea consolare palidă, dar răutăcioasă e că nu contribui la șpagă, întrucât nu am băgat un băț în apă. Și, oricum, ar fi fost mult mai puțin decât pentru un doctor sastisit, specializat în urologie.

Aștept răbdător, chinuitor, sfârșitul calvarului, adăpostindu-mă la umbra unui oțetar rebel de pe marginea drumului, care-mi filtrează lumina până-n suportul pleoapelor. Până aici. Aștept, așadar, până ce dușmanii mei amici, cu minciocurile zvâcnind sub câțiva obleți, se urcă-n mașină pentru a ne hurduca spre casă, pe șleahurile desfundate ale lacului.

*

La sfânta mănăstire din Techirghiol, se schimbă calimera. Acolo e cool. Acolo nu sunt chitanțiere. Acolo se lucrează industrial, capitalist, sub oblăduirea lui Dumnezeu, tolerant cu toate orânduirile. E un exemplu de gestiune divină. Există aici și un sanatoriu de fizioterapie, evident, tarifat după rațiuni de stare materială, mai există, ce-i drept, fără parale cash, aghiazmă pentru toate gusturile – poloboace cu robinet –, mai sunt și unele tinerele apetisante (Doamne, iartă-mă, chiar dacă-s ale tale) ale căror straie negre sparg, prin zburdălnicie puberă, sobrietatea pretinsă a locului monahal, maici sobre de uz casnic, ca să nu spun mai mult, poartă lentile negre și telefoane mobile supuse urechii până la exasperarea interlocutorului din preajmă. Intru într-un chioșc la care, dacă ești creștin și inocent, dar n-ai mai trecut și prin balta Codrului, nici urologul nu-ți e pacient și client, depui pomelnicul celor dragi, trecuți în eternitate, la care adaugi șapte sute de mii de lei într-o pomenire pe o perioadă nedeterminată de timp. Fără chitanță. Adaugi din traistă cele potrivite pentru coliva rituală, arpacaș, zahăr, nuci, stafide, făină, ulei, orez, măsline, bomboane decorative. O colivă presupusă personalizată. În spatele chioșcului, pe o ușă larg deschisă, o măicuță stafidită așteaptă cu un cărucior cu gabarit corespunzător încărcământul bunurilor dragi credincioșilor; îl duce undeva, de unde se întoarce pentru a-l lua pe următorul. Transport. Între timp se consumă telefoane mobile, conversații animate, uneori dispute între ochelari negri de sezon, în vreme ce morții noștri, de undeva, din spatele gardurilor Raiului, așteaptă cuminți ofranțele decimate ale odraslelor lor încă destul de vii ca să poată contribui la prosperitatea societății de consum cu unul dintre sedii la mănăstirea din Techirghiol.

*

„Hei, care mai vrei Mangalia, neamule? Fă-te aici. Plecăm peste cinci minute”. „Eforie! Eforie Nord! Techirghiol! Urcă-te că-l pierzi” și altul vine la pulivară. În vecinătatea gării, lângă autobuze gata pornite spre a-ți stimula graba, spre litoral, băieți aprigi, tocmiți anume pentru a te racola în miezul concurenței, te incită la traseu. Urci cuminte, încrezător, te instalezi, tragi perdeaua dacă-i soare și aștepti îndelung taxatorul. E tot individul care te îndemna să urci în grabă că-i pleacă trotineta. „Până la Eforie Nord”. „Trei lei”. Mă execut, sunt un cetățean onorabil. Aștept. Bilet hoha. „Hei! Biletul!” „La ce vă trebuie?” „La ce-mi trebuie drumul la Eforie”. Îmi întinde, după o ezitare, cinci bilete cu valoarea biletului meu. „Păi...” Cei din jur, clienții mei de la urologie, mă privesc contrariați, chiar dacă, printr-un subterfugiu neintenționat, le-am sustras, cu patru bilete, contravaloarea călătoriei.

*

Odinioară, în jurul cetății tomitane ferecate meșteșugit, după obiceiul timpului și al hazardului, băntuiau cete de rebeli flămânzi în căutarea hranei. Toamna îmbelșugată,

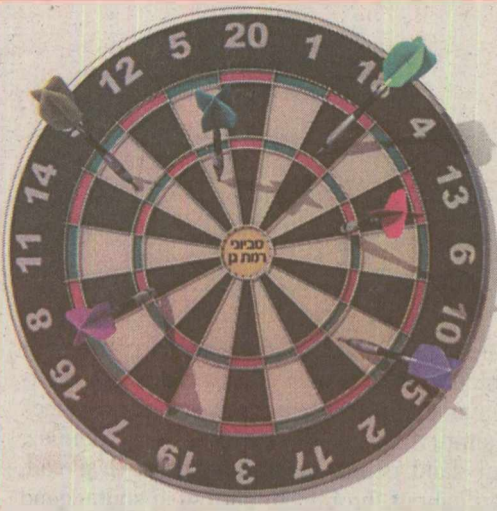
cu recoltele ei le sporea numărul și cutezanța pretențiilor față de cei harnici și adunători. Se numea Saitafernes (sarmat? bastarn?) una dintre căpetenii. Saitafernes va să zică a cărei ceată, simțind apropierea aprigă a iernii pontice, galopau nebuni dând ocolul cetății prospere; îi și văd, strunindu-și caii cabrați, proptiți în dârlogi și spumegând în zăbale aburind, în fornăitul lor gâfăit, lespezile masive ale zidurilor cetății. Și-l și aud, pe căpetenie, urlând sălbatic la adresa celor de pe metereze. Sunt Saitafernes. Eu și oamenii mei am venit să-mi purtați de grijă”.

*

Pe strada mea, Mișu Aurică, cândva liniștită, pe lângă contribuția fertilă a câinilor, pisicilor și țigăncilor, etern cu burta la gură (cu ultrascurte pauze de lehuzie), a fost deschis un club de fitze. Clădirea aduce a buncăr nazist, exclusiv pentru mondeni, edulcorată stradal de ciubere cu palmieri, despre a căror soartă, personal mă îngrijorez. Câte noapte, până târziu, răzbat dinspre așa-numitul club percuții sonore și saxuri penetrante. Poate am accese paranoide, dar sunt singurul din vecinătatea dughenei care reacționează psihic. Relu Marcu devine brusc, mai ales vinerea și sâmbăta, cea mai aglomerată uliță din oraș. Fosta Clisa Burum. Puștani cu mașini de epocă futuristă, gagici gureșe, claxoane iritate, taxiuri pirat de miezul nopții; două milioane – în bani vechi – rezervarea. O cinzeacă cu rachiu scoțian – un salariu minim pe economie. Nu poți dormi. Un nenorocit de capac de canalizare, prost instalat, îmi clămpăne zgomotos sub fe-reastră, sub fiecare roată de mașină, de parcă ar fi pus dinadins să-mi cuantifice fluxul neîntrerupt al traficului de pe Marcel Aurică. Între un somn indus de diazepam și realitatea pură, încerc să mă consolez cu gândul reconfortant că, în ce privește criza, e o iluzie. Prosperăm, iată lumea reală. Nu reușesc stratagema. Nu reușesc deoarece, exact la poalele imobilului meu interbelic de pe Mișu Aurel, izbucnesc frânturi de conversație, mai întâi cumsecade, apoi izbucnesc altercații dure, cu futu-ți, pe fondul unor rateruri de motoare. Mă încearcă un flux de adrenalină. Ies pe balcon și aud, nu ascult. Gălăgie mare, incoerență alcoolică. Simt, sub tălpi, răceala urcându-mi spre trunchi. A cimentului. Mă retrag instinctiv sub bătaia farurilor unei mașini, ca sub rafalele unui kalașnikov, care-mi despică întunericul și, o dată cu el, simțirea. De ce mă feresc? Pauză. Un câine insomniac din vecini latră lugubru. O fi lună? Poate doar pentru el. Cu tălpile goale lipăind pe ciment mă acaparează gânduri negre. Jos, zarvă mare. M-am născut prea târziu sau prea devreme? Sau chiar la timp, ca să nu cad sub jungherul tătarilor sau sub invazia umor omuleți verzi, picați dintr-o gaură neagră? Citisem mai deunăzi despre un asteroid care ne caută, ca într-o partidă de biliard în spațiul extraterestru. Spre intraterestru... Capacul de canalizare îmi cuantifică timpul probabil până la catastrofă. Adio gagici, adio Lamborghini, rachiu scoțian etc. Jos, la poalele imobilului, gălceavă majoră. Ei, și? Pleosc sau trosc, ieșirea prin Sărindari, cum se zicea pe vremuri. Vom redeveni praf de stele? Sau simplă pulbere de țărână? Capacul clămpăne, ca un ceasornic defect, menit interminat să-mi măsoare exasperările. Cu tălpile goale, rebegit, ascult ciorovăielile de dedesubt trecute-n mardeală. O fătucă cherchelită se smiorcăie, cu sughituri. Ar fi o nebulie din parte-mi să cobor (stau la etajul întâi) și să-i dojenesc cetățenește. În genul: „Măi, băieți, nu-i corect, nu-i elegant la miezul nopții, să... Dacă veți da curs rugămintii mele, voi începe să vă respect, ceea ce deocamdată nu-mi stă în putință. Vă rog să nu-mi luați dreptul de a mă odihni. În caz contrar, vă previn că mă voi vedea silit să apelez la autoritățile responsabile cu ordinea publică.” Cred, sunt convins că n-aș avea parte de duosul meu reproș, oprindu-mă la jumătate cu un cap în gură. Basta! Lipăi, rebegit spre așternuturile mele deja reci. Canalizarea clămpăne. Șiruri de taxiuri noctambule clipeșc din lumini verzuie așteptându-și baștaniii trecuți de pragul beției. La poalele blocului meu de pe strada... acolo unde zac, melancolizez, citesc, uneori mai și dorm, se împart deja pumni, cu trosnet de fălci.

Se pare că Saitafernes (sarmat, bastarn?!), dimpreună cu oamenii lui au pătruns în cetatea noastră spre a le purta de grijă.

«

● Toți știam că avem în persoana lui Traian Băsescu un președinte-jucător. Puțini bănuiau însă că el s-ar fi jucat vreodată și de-a poezia. Mai exact, de-a versificarea unor gânduri, simțăminte și trăiri generate de depărtarea de casă și de solitudinea lungilor deplururi pe mările lumii. Am aflat-o cu ocazia unei emisiuni de divertisment în care am făcut cunoștință și cu recitatorul Traian Băsescu – nițel cam sentimentaloid și degrabă vărsătoriu de lacrimi înduioșătoare (despre chestia asta mai știam câte ceva din politicești împrejurări, ce-i drept...). Per total, o secvență insolită și pitorească din biografia unui om public și nimic mai mult decât atât. La așa ceva, dacă ești un ins cu creierul în stare de funcționare (fie și pe pilot automat) reacționezi cu un surâs amuzat, fredonezi în gând pasaje din nemuritorul slagăr „că nu e om să nu fi scris o poezie/ măcar odată, doar odată-n viața lui” și, eventual, subscrii la vorbele lui Alecsandri: da, domne, românul e născut poet! Dacă ești însă realizator de televiziune în România și ai creierul inflammat de stihia ratingului cu orice preț (inclusiv cu prețul ridicolului), intri subit în fibrilație profesională și chemi degrabă câțiva inși la fel de lipsiți de simțul umorului pentru a analiza la sânge atât din punct de vedere, cât și estetic lirica prezidențială, de parcă Traian Băsescu ar fi avut pretenția s-o concureze pe Hertha Müller sau, măcar, ar fi aspirat la premiul pentru poezie al

Da, domne, românul e născut poet!

U.S.R., filiala Constanța. O doamnă crâncenă și un prozator pe care freza colilie îl recomandă pentru o postură ceva mai echilibrată s-au năpustit cu o vehemență demnă de cauze mai culturale să-l martezeze pe autor și să facă harcea-parcea inocenta versificare, conchizând academic cum că nu, Traian Băsescu nu se compară cu Eminescu. Nici măcar cu Mircea Cărtărescu sau Arghezi, ca să nu mai vorbim despre Shakespeare ori Rimbaud (ăla cu Corabia beată...). Oameni buni, și Bill Clinton cânta jazz la saxofon, dar nu s-a apucat nimeni să-l compare cu Duke Ellington sau cu Luis Armstrong! Luați lucrurile cum ne învățau strămoșii noștri de pe partea lui Traian: cum grano salis, ce dracu'!... ● În la fel ca și până acum de săptămâna sa emisiune TV de pe **Realitatea**, Stelian Tănase combătea zilele trecute cu aplomb incontinent despre proiectul guvernamental de „salarizare unică”(?!). Cum vine asta, dom' Tănase? Adică, vom avea toți, de la vladică până la opincă, via moderatori TV, o retribuție egală? La așa ceva nu s-au gândit nici măcar comuniștii ăia care te-au persecutat amarnic și te-au obligat ca la domiciliu să vorbești în șoaptă (*sotto voce* era deja primejdie mare, soro...) ● Despre modul lamentabil în care fotbalistul Adrian Mutu și coechipierii săi de una și de alta au pierdut meciul cu sârbii puteți citi în articolul din josul acestei pagini. Eu aici consemnez doar modul la fel de lamentabil în care cetățeanul Adrian Mutu a pierdut pasiunea românilor vizavi de severitatea sancțiunii primite de Brilliantul de sticlă colorată în roșu pentru consum de droguri. Vorbesc de cei 17 milioane de euro amendă pentru achitarea căreia mulți concetățeni ai vinovatului ar fi fost în stare a fi capabili să facă o națională colectivă publică. Ar fi fost, dar după ce Mutu a zăbovit, în ajunul plecării la Belgrad, prin oarece cărciumi bucureștene până la trei dimineața, am impresia că nu se vor mai găsi binevoitori dispuși să bage mâna în buzunar nici măcar

pentru o modestă contribuție la plata bacșișului unor ospătarilor de la Doi cocoși. ● Pentru escapada sa nocturnă, Răzvan Lucescu n-a avut curajul să-l trimită frumușel la plimbare pe o perioadă nedeterminată. Nici pe el, nici pe Adrian Cristea. Ceea ce pentru juniorul familiei Lucescu e mai mult decât o lașitate: e o greșeală care-i poate amprenta întreaga carieră de selecționer. Dacă Răzvan a fost adus la Națională doar ca să ne explice că asta e valoarea fotbalului românesc la ora actuală, mersi adânc, dar nu e nici măcar o noutate, știam: ne-a tot repetat-o predecesorul său timp de vreo doi ani. Și atunci de ce Allah l-am mai schimbat? Măcar cu Pițurcă am mai scos, de bine de rău, un egal cu Franța și unul cu Italia pe care n-am învins-o fiindcă aceluiași Mutu i-au tremurat înghițalii greu încercați și l-a luat la țintă pe Buffon ca un debutant. Dar nu-i nimic: astă seară ne vom răzbuna pe feroezi. Avem ceva șanse, mai ales că Matostatul nu joacă... ● Ca să scrii o cronică (proastă) la un film într-o revistă nu e nici o performanță. Ca să scrii două cronici (la fel de proaste) la același film în două reviste diferite la interval de câteva zile una după alta e mai greu numai dacă te străduiești să le faci să nu semene între ele. Ceea ce pe cronicarul cinematografic al **Observatorului cultural** și **României literare** Angelo Mitchievici nu prea l-a preocupat: în ambele găsim tot „perdele de fum” (cu varianta „perdele de ceață”), tot carnavalisme, considerații abisale despre gaguri și scheciuri plus limbajul vulgar aferent, dar, mai presus de toate, nemulțumirea comentatorului că realizatorii au făcut un film despre ce au crezut ei de cuviință (dimensiunea ludico-ironică a comunismului), iar nu despre ce crede domnul în cauză că ar fi trebuit (ceva cu „aplauzele ritmate ca un coital plescăit de buci [care] se însoțeau cu îngrijorarea reală a politrucilor asudați de la ciorapi la chiloți intru îndeplinirea sarcinilor de partid și de stat care gestionau spectacolul

jenant al bunăstării unui popor chinuit și imbecilizat”). E ca și cum i-am reproșat lui Hașek că a înfățișat aventurile comice ale bravului soldat Svejk în primul război mondial, în loc să demaște ororile, crimele și asasinatelor în masă comise de agresorii imperialiști de diverse naționalități și acoliții lor. Mă rog, e și asta un punct de vedere. Altceva m-a deranjat pe mine în cronică lui Angelo Mitchievici din **Observatorul cultural**. Citez: „...Am o sinceră îndoială că se mai găsea măcar un singur idiot în anii '80 (...) care să asume benevol apostolatul evangheliei ideologice și să poarte idealul alfabetizării până în cele mai îndepărtate cătune ale patriei fără lumină și apă curentă (aici trebuia o virgulă!) cu căcăstoarea mestică în fundul curții”. 1. În anii '80, alfabetizarea se terminase hât demult; 2. În pofida convingerilor lui A.M., au existat, totuși, în această țară, oameni care și-au asumat vicisitudinile apostolatului în mediul rural și nu din rațiuni ideologice și evangheliste, ci din vocație și dăruire pentru nobila misiune de dascăl. Fără sacrificiul acestor oameni de inimă și de conștiință civică pe care suficientul domn Mitchievici își permite să-i facă idioți, părinții lui ar fi rămas, poate, neștiutori de carte, așa cum, după război, era 75-80% din populația României și nici el însuși n-ar mai fi ajuns să scrie la gazetă asemenea insanități; 3. ...Ca să nu mai vorbim despre faptul că le scrie prost al naibii! „Si-a adus aportul” este un pleonasm grosier; când e vorba despre o duzină de filme, numeralul corect este „douăsprezece”, nu cum crede angelul radios „doisprezece”, fiindcă substantivul film nu este de genul masculin, ci neutru etc., etc. ● Știți care este semnificația expresiei: „du-te în puii mei”? Da, exact aia la care v-ați gândit! „În puii mei” are lipsa de jenă un anume Mihai Bendeac să-și intituleze o emisiune TV la **Antena** nu știu care și așa au avut imbecilitatea să accepte profesioniștii din conducerea postului. Vizionare plăcută! (*Critias*)

Apostolii lui Lucescu jr.

Ar trebui să încep prin a spune ce zi minunată de toamnă a fost vineri: soare blând, lumină aurie, suflet îmbibat de melancolia frumueții din jur. O zi ce s-a prelungit într-un spectacol al Ioanei Crăciunescu, la Cafeanua MNLR, ce ne-a reaprins pofta de viață, de râs, de omenesc. Apoi, a venit sâmbăta cu griuri de toamnă, mocnind a ploaie, vreme incertă, atât de incertă încât nici tu nu mai știi cine ești. De ce ar trebui să încep așa?! Pentru că mi-am propus să nu mai reacționez la cald, să număr până la zece când pe ecranul telefonului îmi apare un număr care nu promite nimic bun, să număr până la o mie, până la un milion când se coace de-un conflict, să îmi muș limba spre a nu mai da vreo replică acidă, meritată sau nemeritată. De la miezul nopții de sâmbăta spre duminică, am tot făcut exerciții de liniștire, mi-am zis că toamna de-abia a început, că vor mai fi zile frumoase, mi-am trecut prin minte ce am de făcut în săptămâna care urmează, că fotbalul e doar un sport în care poți câștiga sau poți pierde, că noi nu suntem sârbi și nici sârbi români, că arbitru ne-ar fi făcut un bine dacă îl elimina pe Mutu când i-a spart fața lui Vidici! Nimic, nimic, nimic! Nimic nu mă ajută în încercarea mea de a mă liniși și de a-mi scoate din inimă umilința pe care am încercat-o privind Serbia-România 5-0! Umlința se împletește cu disperarea atunci când îmi aduc aminte că vinerea aia frumoasă a fost spartă, tocată în bucăți aruncată urâtului de puietii României care au pierdut în Letonia cu 1-5. Sârbii ca sârbii, dar și letonii, oameni buni?! Rezultatul celor mici îl ajută pe Lucescu jr., adică îl va mai ține pe banca naționalei până când, în următoarea campanie de calificare, ne vor călca în picioare luxemburghezii, selecționata ospătarilor și vameșilor din An-

dorra și a vânzătorilor din Carrefour ai celor din insulele Galapagos. Pentru că se va găsi scuza: n-avea, domnule, alții în loc, uite ce vine din urmă!

Am ascultat comentariile de după meci și am citit cronici înainte de a mă apuca eu de scris. Încă ne furăm singuri căciula: sârbii nu au jucat excepțional, nu au fost un taifun, nu ne-au sufocat cu cine știe ce presing. Aș zice că până la primul lor gol a fost un meci prost, plictisitor în care nici gazdele nu dădeau în brânci cu execuții remarcabile sau cu viteza de joc. Eram convins că vom pierde cu un 0-1 d-ăla de-a devenit specialitatea casei la români spre a ne autoiluziona că s-ar fi putut și un zero la zero, ba chiar, dacă poarta adversarilor ar fi avut 12 m, am fi dat gol la șutul, singurul, tras de noi. Te pui cu norocul prostului?! Veneau sârbii peste noi păi, sigur că veneau de îndată ce noi aruncam mingiile din careul nostru către ei! Și ei ce să facă, să se întoarcă spre poarta lor până când ne hotărâam noi să părăsim careul de 16 m pe care-l apăram ca pe o redută? Semn al nerăbdării noastre de a lua gol: patru români se repeziră ca în trei minute să ia patru cartonașe galbene! Apoi Zigic înconjurat cu mult respect de tandemul Mutu-Adrian Cristea puse ceafa la o minge și cu asta a început dezastrul! În a doua repriză, am văzut niște jucători atât de mahmuri, atât de plictisiți că au fost scoși din vestiare și retrimiși pe teren încât mi-era milă! Era sâmbăta seara, nu aveam meci de campionat, discotecile gemeau de fete faine și ei, sâraccii, erau obligați să stea pe post de jaloane în fața a 50.000 de oameni! Invidios pe Mutu că a fost schimbat și face baie înaintea lui, Chivu a luat un roșu care să-l trimită la Milano, lângă fetiță și nevastă, și să nu se mai chinuie și cu feroezii, la

dracu-n praznic la Piatra Neamț, iar Coman se transformă în reeperul după care să se ghideze Iovanovic când trage la poartă să nu care cumva să tragă pe lângă

Principalul vinovat al umilinței pe care românii ai încercat-o sâmbăta seara este Răzvan Lucescu. Apostolii nu fac altceva decât să propăvăduiască, să ducă mă departe credința Domnului. Apostolii lui au transpus pe teren exact credința sa: fotbal mediocr, fricos, cu oameni mediocri. Lecția Dan Petrescu de la Urziceni n se poate aplica la națională. Rupți de angrenajul lor d jucători trudnici, cei trei de la Unirea au fost jalnic Apoi, lecția lui Dan Petrescu nu se poate aplica la națională pentru că la meciurile internaționale nu po pune presiune pe arbitri trăgându-te de păr, intrând pe gazon pentru că a fost sau n-a fost out pentru ai tăi, nu ai pe Meme pe bancă, pe pistă, pe gazon, pe arbitru, și orice numai să nerveze adversarul. Lucescu jr. a greș nu numai selecția, a greșit nu numai că s-a îmbătat (apă rece după niște jocuri mediocre în care l-au salv rezultatelor chinuite, a greșit nu numai pentru că nu știut să-i motiveze pe jucători – acolo pe teren au fost oamenii lui, care, măcar din obligație față de el trebuia să mănânce gazonul. El a greșit și greșește în atitudine față de jocul de fotbal. El însuși, un fost jucător și degrabă făcut decât născut, fără vreo sclipire, crede profund că fotbalul se poate juca doar cu perseverență tenacitate și cu jucători proști, dar cumiți, ascultători Nici nu se poate impune în fața unor vedete cum și Mutu și Chivu, dar nici în fața unor vedete cum ar Marica sau Adrian Cristea. Care și-au făcut de cap parburii înaintea meciului și și-au făcut de cap și pe teren Atâta debandadă în echipa națională, mă refer și fotbalistic, nu a mai existat de multă vreme.

Partea proastă e că vin căpcăunii ăia din Insulele Feroe care l-au speriat până și un alt fost trudnic al fotbalului nostru – Ștefan Iovan. Poate-poate, scoatem egal să ne mai spălăm din rușine! Doamne ajută! (C.